

~~#110283-3a~~

~~#1136-a-42~~

14-17-a9

12-27-0-23

PETRI SERVII

DISSERTATIO

DE VNGVENTO ARMARIO

SIVE

DE NATVRAE ARTISQVE
MIRACVLIS

ROMAE

TYPIS DOMINICI MARCIANI.

MDCCCXXII.

12.27.0.23

2
Illustriss. & Reuerendiss. D.

D. FAVSTO POLO

ARCHIEPISCOFO AMASIAE

Et Summo Domus Pontificis
Praefecto

PETRVS SERVIVS F.

 Ncrebuit consuetudo
ab antiquissimis us-
que ducta temporibus
(ILLVSTRISIME POLI) ut
nullum quisque librum in pu-
blicam lucem proferat, quem
patroni alicuius clientelae non
committat. Mihi vero vetus
hoc institutum tuenti, cuius fi-
dei Dissertationem meam com-
mendarem atque concederem,
diu deliberandum non fuit.

* 2. apud

apud Te enim nata tuaq; munificentia adulta Te patronum iure adit, tuumque fidenter implorat patrocinium. Et vero què non fidat, què non speret a Te patrocinium, quem fautorem, quem tutorem, quem parentem semper habuit? Iam inde ab eo tempore, quo primum in tuam clientelam suscepti fuimus, perpetuis a Te beneficijs, perenni benignitate, nunquam intermissa gratia affecti obstrictique semper fuimus. Dedecus est, inquires, semper sumere nilque dare: Dedecus, fateor: at neque: Tui sitiunt fontes neque E mea pumice exprimi aqua potest. Tu is es, Praesul Amplif-

plissime, qui auctoritate & gra-
 tia polles, quique innata beni-
 gnitate & liberalitate singulari
 nostris, imo omnium, commodis
 uberrime consultum velis. Ego
 vero quasi Ulysses ille apud
 Alcinoũ nihil habens, quod pro
 ingentibus meritis rependam,
 praeter aliqua mentis munera,
 audeo tenui hoc opusculo ad Te
 adire, tuaeque munificentiae ve-
 luti litare: quod sane eo fiden-
 tius audeo, quo certior sum,
 Non esse minus regium
 parua accipere, quam lar-
 giri magna. Excipe igitur hoc
 quodcunque est, non quidem ut
 meritam gratiam, sed vel ut
 ingentis accepti beneficij exiguum
 testimonium, vel ut clientem
 in

in tuam fidem & patrocinium
se se conferentem. Vale & vive
tum amplissimis muneribus in-
genio tuo debitis naturaque di-
gnissimis, ab *VRBANO* Pon-
tifice omnium *Maximo* incre-
dibili sedulitati tuae, curae,
prudentialaeque delatis; tum ijs,
quae omnium iudicio & accla-
matione Te manent, *Summis*
Virtutis Insignibus. Iterū vale.
MDCXXXVII.

4
Imprimatur, si videbitur Reueren-
diff. P. Mag. Sac. Pal. Apost.

I. B. Alterius Episc. Cam. Vicesg.

Dissertationem hanc Petri Seruij
De Vnguento Armario maiori
qua potui diligentia perlegi, eam-
que nihil orthodoxae fidei absolum
nihil probis moribus aduersum
continere cognoui

Ego Angelus Colius Senen. ipsis
Kalendis Augusti 1637.

Imprimatur.

Fr. Reginaldus Lucarinus
Sac. Pal. Apost. Mag.

P E.

1871

1872

1873

1874

1875

5

I

PETRI SERVII SPOLETINI
In Gymnasio Rom. Medicinæ
Theor. Ord. Professoris P.

DISSERTATIO
DE VNGVENTO
ARMARIO ET SYMPATHICO
VVLGO APPELLATO

Siue

De Naturæ Artisq; Miraculis.

DISSERTATIONIS

Argumentum.

A large, ornate initial letter 'V' decorated with intricate floral and leaf patterns. It is positioned to the left of the text 'VNGVENTVM'.

VNGVENTVM
vulnerarium, quod
non vulneri, sed
gladio aut panno, vulnerati
sanguine tincto, salubriter

A adhi-

De Vnguen-
to Prima
opinio.

Altera opi-
nio.

Tertia opi-
nio.

adhibetur, a doctissimis qui-
busque Philosophis in quae-
stionem vocatur. Nonnulli
aut nimis simplices & cre-
duli, aut in peruestigandis
naturae viribus, industriaq;
artis experiunda accurate
versati, id e secreto naturae
gremio, artis industria pro-
ductum arbitrantur. Com-
plures vero inusitata illius
medicatione permoti a dae-
mone mutuatum esse vires
existimant. Alij demum,
nec medicamento nec dae-
moni hac de re facile cre-
dentes, neutri sanitatem, ad-
hibito vnguento redditam,
adscribunt, sed vni naturae,
tan

tāquam certissimo vulne-
rum medico. Itaque ab vn-
guento contra omnes eius
hostes stare qui vult, non
experimentis, sed rationi-
bus praesto esse debet. Ergo
non tam quaerendum hic
est, *An unguentum sympathi-
cum naturale sit*, quam, *An
naturale esse POSSIT*: quaeren-
dum, inquam, *Num artis in-
dustria, naturaeque vires eius-
modi POSSINT unguentum com-
ponere, quod panno solum gla-
dioue cruento illitū, absenti vul-
neri, centumque millium inter-
uallo disuncto medeatur*. Qua-
re nihil sane moror, fuerit
ne vnquam ab unguento

Dissertatio-
nis finis.

Ratio diffi-
cili de vn-
guento.

sympathico vulnus sanatur,
an nunquam fuerit: immo
nihil moror, sit ne re vera,
id, vel non sit in rerum me-
dicarum vniuersitate. Ar-
tem vero solertem & opero-
sam, summis & arcanis na-
turae viribus munita. Posse
haud absimile vnguentum
componere, duplici argu-
mentorum genere contem-
dam: primo naturae artis-
que mirandis operibus: ijs
nempe, quae, etsi vnguen-
to haud plane similia sunt,
tamen ita informant ani-
mum ad industriam artis &
naturae vires cognoscen-
das, ut eum ad sympathici
vn-

vnguenti naturam assequē-
dam alliciat & facile delectat.

plurimis enim naturae ar-
tisque miraculis eruditus a-

Duplex mi-
raculorum
genus.

nimus, vnguenti vim esse
naturalem, sibi persuaderi
facile patietur. Alterum ve-
ro genus argumentorum
ea comprahendit, quae vn-
guento sunt virtute simili-
ma, nasum nempe arte re-
stitutum, Apulum araneū,
malum Punicum, vuam,
cerasum, morum, ceterae-
que maculae, quae ex femi-
narum malacia in qualibet
parte corporis veniunt, &
statis anni temporibus mi-
rabiliter commutantur. His

A 3 ab-

absolutis ; aduersariorum
rationes , sine fūco & fal-
lacia a me collectas ,
maiori vi subijciam
subiectasq; stre-
nue refu-
tabo .

GEnus humanum eo re- Hominum
sciendi desi-
derium.
rum cognoscendarum
agendarumq; libidine ada-
ctum fuit, vt non solum ma-
ximos per se labores subierit
aestus, algores, vigilias, lon-
ga ac difficillima itinera
terra mariq; suscepit: ve-
rū etiam prauos ipsos dae-
mones consuluerit. Sane Magia apud
Chaldaeos
nata.
Chaldaei primo, Hebraei,
Persae, atque Aegyptij, in re-
bus cognoscendis nimium
curiosi, superstitione se obli-
gare coeperunt; mox Grae-
ci, demum Latini. Nam
sicuti Zoroaster Medopersa
magno carminum volumi-
ne Magiam condidit, Her-

Qui eam ex-
coluerint.

mippus interpretatus est ;
imitatus Naëtabis, Typhon,
Dardanus, Simon, Cori-
nondas, & Apollonius Tya-
naeus; ita Ostanes, Xerxis
Persarum Regis exercitum
sequutus, e Perside in Grae-
ciam asportauit. Ceterum
ab ingeniosa gente, adeo cu-
riose excepta cultaque fuit
ars, vt Democriti & aliorum
philosophorum opera stu-
dioque longe lateq; serps-
rit, & in Italiam etiam pe-
netrauerit, vt vel ex eo con-
stat, quod Romani iam in-
de a primis reipublicae tem-
poribus Chaldaeorum prae-
stigias lege duodecim tabu-
la-

In Italiam
penetrauit.

larum damnauerint. Immo vero, vt Liuius addit, Senatusconsulto conquisiti fuerunt omnes veneficorum libri igne comburendi.

Verum enimvero vt hominum animus rerum cognoscendarum desiderio nunquam nō flagrauit, vt caco daemon nunquam homini non parauit insidias; ita nefaria haec ars nulla vnquam lege nullaque poena aboleri potuit. Nam etiam aetate nostra apud Lappos Findos, ceterosque populos ad vltimum septentrionem pertinentes excolitur, & per summum dedecus exer-

Romae dam-
nata.

Magia fru-
stra legibus
vetita.

Morborum
transpositio.

exercetur : adeo vt ventos
fere nutu & quasi arbitrato
commoueant, & passim na-
uarchis venditent ; tempe-
states procellasque excitent;
morbos ab alijs in alios ho-
mines transponant, non
absimili modo, quo segetes
apud Virgilium :

*Atque jatas alio vidi tra-
ducere messes.*

Ceterum sicuti haec magica
esse ac superstitiosa, nullus
christiana religione imbu-
tus inficiari potest; ita quae-
uis admiranda, quae intelli-
gentia comprahendi non
possunt, cacodaemonis do-
lis, machinis, fallacijs tri-
buen-

buenda esse, is solū asseuerabit, qui vere oscitanter in naturae viribus, industriaq; artis exploranda versatus sit.

Multa enim tegit sacro involucro natura,

multa acutum audaxque hominum ingenium patrauit, multa assiduo industrioque labore perfecit; quae rudibus daemoniaca, gnaris naturalia, omnibus admiranda videntur.

De vnguento vero symptomathico quid censendum sit, an cacodaemonis opus habendum, an potius naturae artisque thesaurus, e foecundissimo eius gremio soler-

Quid censendum de vnguento.

lertissima huius industria
promptus, haud satis me
scire fateor. Sane acer &
attentus animus, cum Vn-
guenti vires perpendit,

*Stupet, obtutuque haeret de-
fixus in uno,*

infcius, quo se vertat, quid
annuat, quid renuat. Ceterū
in tanto medicamento mira-
culo, & in tanta rerū ignora-
tione audendū aliquid est, &

*Quid nostri valeant hume-
ri, quid ferre recusent,*

periclitandum.

Voguent v-
sus frequēs.

Et sane exploratum apud
omnes fere gentes videtur,
adhibito Vnguento sympa-
thico, gladioque tantum il-
lito,

lito, vulnus sanari : sanitatem vero acceptam referri
POSSE vnguento sua vi ac naturaliter agenti, illud argumento est, quod non tantum id videatur miraculũ, vt vel a natura, vel ab arte ad bonos malosue daemones sit prouocandum. Nam & natura suis tantum viribus freta atque munita, & ars propria, non a daemone accersita, industria sexcenta creat ac gignit, quae similem nobis admirationem, mouent. & vt naturalia primo aliqua in medium afferam, quibus veluti in dissertationis limine informem
eru-

Naturae mi.
racula.

I
Magnes.

erudiamque Lectoris animum ad vnguenti naturam deinde cognoscendam,

Quid mirabilius Magnete (obsecro te, Lector, caue sis in iudicando curiosus: omnia, si lubet, perlege, ac tum meo scripto censoriae feueritatis notam libere, & plane stoice inure) Quid, inquam, mirabilius magnete, aut ferro magneti affricato ad polum, vel stellas ei proximas, montesue magneticos sese perpetuo conuertente?

2
Terra Nyli.

Quid mirabilius Nyli terra, quae exiccata illa quidem ac diligenter asseruata, eodem

dem semper pondere grauis
est; ad xvii. vero diem Iu-
nij nullius rei accessione se
ipsa ponderosior euadit?

Quid mirabilius Fulmi- 3
ne intacta vagina ferrum Fulmen.
absumente, aut intacto fer-
ro vaginam; nummos illae-
sa crumena, integro dolio
vinum, pannos pyxide ar-
marioque incolumi?

Quid mirabilius igne 4
montis Heclae, qui stupa Ignis Heclae
extinguitur? aut mōtis Chi-
merae, qui foeno? aut Co-
loniae Vibiorum, qui pan-
nis?

Quid mirabilius *Horrida* 5
Harpasi cante, quae uno digito Cauter Har-
pasi.

mp-

mobilis est, eadem, si toto corpore impellatur, resistens?

6

Herba Bengala.
galac.

Quid mirabilius herba in insulis Bengala & Zeirano nata, quae ligna ad sese ea vi allicit, vel potius trahit, ut ea ex hominum manibus abripere videatur?

7

Medulla ferrea.

Quid mirabilius Iauae maioris arbore, cuius medulla ferrea est, fructus ferro impenetrabilis?

8

Arbor Pudifica.

Quid mirabilius arbore illa, Pudifera iure appellata, quae rerum accessum videtur sensu percipere? Nam appropinquante homine vel animali, ramos constringit, recedente pandit. Idem quo-

quoque spongiam facere
confessum ac receptum est.

Quid mirabilius Aeschylonomene Apollodori herba,
quae tangentem manum
refugit foliorum contractione?

9
Apollodori
herba.

Quid mirabilius Mimosa
hortensi, quae manu admo-
ta senescit, reuiuiscit remo-
ta?

10
Mimosa hor-
tensis.

Quid mirabilius Insulae
Cimbubon arbore, cuius
frondes si decidant, non
actae, impulsaeque, sed sua
vi repunt, suisque quasi pe-
dibus; manu aut stilo tactae
abeunt ac refugiunt?

11
Arboris folia
motu praedi-
ta.

Quid mirabilius arbore

12
Malaccae ar-
bores.

B in

in Malacca, cuius radices ad orientem solem vergentes venenis medentur; quae vero ad occidentem, ipsissima venena sunt? quod ipsum de arborum folijs in Insulis Philippinis literis proditum est.

13

Arbores serpenterae.

Quid mirabilius Americana arbore serpentifera? ferunt enim in Chile frigidissima Americae prouincia arborem esse, in cuius folijs vermes nascuntur, qui cum inde decidunt, serpentes fiunt.

14

Arbores anatiferae.

Quid mirabilis anatiferae Scotiae aut lignis aut arbutis? in ea enim prouincia, vel

vel potius in Hebridibus Insulis Scotiae adiacentibus arbores lignaque sunt, nauim^{um} fragmenta, ex quibus vermes pululant, qui paulatim enato capite, pedibus, atque alis in anatas vertuntur.

Quid mirabilius Cane ca. 15
nicidas, nunquam antea a ^{Genis natu-}
se visos, allatrante? ^{ra.}

Quid mirabilius Agno 16
Scythica? Profecto (vtor ^{Agnus Scy-}
Scaligeri verbis) Superiora ^{thica.}
ludum putes, praeut est admi-
rabilis Tartaricus frutex. Tar-
tarorum Horda primaria Za-
uolha est, vetustissimae nobili-
tatis commendatione: In eo agro
serunt semen seminis melonis

B 2 simil.

Miracula .

simillimum , sed minus oblongum . Ex eo sato plantam exire , quam Borametz , id est , agnum vocant . Crescit enim agni figura ad pedum fere trium altitudinem , quem pedibus , Ungulis , auribus , toto capite , praeterquam cornibus repraesentat . Pro cornibus pilos gerit singularis cornu specie . Obducitur corio tenuissimo : cuius detracti usus ad capitum tegmina incolis . Ferunt internam pulpam gammari referre carnes : Ceterum e vulnere quoque sanguinem emanare : Dulcore esse admirabili : Radicem humo exertam surrigere ad umbilicum usque . Illud miraculi fouet magni-

gnitudinem: Quamdiu vicinis
obsidetur herbulis, tamdiu vi-
uere quasi agnum in laeto pa-
scuo: absumptis illis tabescere
atque interire. Idque non solum
vel casu vel tractu temporis,
sed etiam experiundi gratia,
subtractis, atque ablatiis euenire.
Quin illud auget admirationē:
appeti a Lupis eum, non item
ab alijs, quae carne vescantur.

Quid mirabilius remora 17.
vere pisciculo currentē na- Remora
uim, velis, remisque actam
immo tempestate ac procel-
lis iactatam solo carinae ad-
haesu illico sistente?

Quid mirabilius alio pi- 18
sciculo nauim non modo Remora In-
dica.

B 3 si-

fistente, verum contra vim
 cursumque ventorum retro
 inhibente? Audi si lubet
 Linschottan. in Nauigatione,
 auctorem fide dignum.
*Navis ex Mozambique tendēs
 per quatuordecim dierum spa-
 tium vento secundo, nihil ob-
 stante retrocessit: Cumque an-
 xij nautae causam inquirerēt;
 & veneficia suspicarentur, pi-
 scem tandem sub naui inuene-
 runt; qui navim in tergo con-
 tra venti appulsum natando
 portavit. Hoc autem magna
 cum difficultate depulso, rectum
 statim cursum tenuerunt.*

19

Clauicula in
 vesicam pe-
 netrata.

Quid mirabilius ferrea
 clauicula ex ore in vesicam
 il-

illapſa? penetratis nempe
exilibus meſeraci venis, cō-
pacto iecinore, denſis du-
riſque renibus, ſolidis & acu-
tiſſimo ſenſu praeditis vre-
teribus: & quod in admi-
rationem omnium maxi-
mam ſtupidiſſimum quem.
que traducere poteſt, quid
mirabilius ferreae huius cla-
uis in veſicam ingreſſu?
adeo mirandum hoc eſt, vt
minus (dicere auſim) ad-
mirarer, ſi ea in veſica ge-
nita eſſet.

Quid mirabilius muliere
eo vrinae profluuiο labo-
rante, vt vno die ducentas
vrinae libras fecerit, ab om-

20

Vrinae pro-
fluuij mira-
biſſima hiſtoria.

ni tamen potu abhorrens?
Mirabilis aequè & incredi-
bilis morbi historiam, a Ga-
briele Fonseca medico Vr-
bis primario mihi tibi què
Lector, scriptam, hic habes:
Nobilis Monialis ex praecclara
familia de Franchis tempera-
menti ab ortu calidi, & sicci
annos nata 27. cum varijs af-
fectionibus vexaretur tandem
anno sal. 1637. Mense Mar-
tio incidit in admirabile Uri-
nae profluvium, cum subin-
de una die excederet mictu
quantitatem ducentarum libra-
rum, eratque Urina valde te-
nuis colore & substantia aquae
persimilis in qua innatabant ali-
quot

quot flosculi instar niuis ; & quod non minus admirabile in tanta Urinae profusione observatum fuit , cum hoc Urinae profluvio aliquibus diebus perseverante, omne potus genus ita vehementer abhorrebat, ut me potum ipsi suadentē (ne tota in Urinam liquefieret) odio prosequeretur, lacrimasque hac de causa effunderet, curantique Medico irasceretur, quod me ad consultandum vocasset . Fuit simul accersitus Excellētissimus Benedictus Auerrhinus insignis Urbis medicus, adfuit etiā Excellētissimus medicus Io: Iacobus Baldinus fama in Urbe & in orbe clarus medicus ordinar.
di-

Vere miraculum .

Praeclarissimus Zacharia etiam interfuit curationi .

dicti Monasterij nuncupati de
 Campo Martio. haec tamen
 transactis aliquibus diebus con-
 ualuit. Haec eadem monialis
 duobus transactis mensibus in-
 cidit in omnimodam Urinae
 suppressionem siti tamen ingen-
 ti flagrabat cum ipse curationi
 praecesset, quia Roma aberat
 medicus ordinarius, nihilque
 minxit per spatium quatuorde-
 cim dierum, tandem usu spiri-
 tus terebinthi Urinam copiosam
 reddit, reiecta cum Urina ma-
 teria sabulum calcemque refe-
 rente. *Gabr. Fonseca Med. Rom.*

21

Pyrri digi-
 tus admirab.

Quid mirabilius Pyrrhi
 Epirotharum Regis digito
 tum lienosos tactu sanante,
 tum

rum ignis omnem a se iniuriam arcente? Vim lienosis salutarem naturae acceptam referendam esse, vel Reges Galliarum declarant, qui omnes tactu strumis medentur.

Regum Galliae mira vis

Ignis vero repellendi vim ab eadem natura manasse, illud argumento est, quod plurima sint, quae ignibus non absumantur.

22

Vt Linteum ex amianto, quod ardens in focis sordes exuit, splendetque magis, quam aquis saponeque abstersum.

23

Linteum ignem eludens.

Vt Regum funebres tunicae ex asbestino, quibus

24

eorum corpora obuoluta
comburebantur, vt ab reli-
quo cinere separarentur.

25

Castellū ac
Turris ab
igne non
acta.

Vt Castellum ligneum a
Caesare in Gallia Cisalpina
igne frustra oppugnatum.

26

25

Vt lignea Turris ab Ar-
chelao Mithridatis Póti Re-
gis praefecto contra Syllam
extructa.

27

Salamandra.

Vt Salamandra, quae nō
solum ab igne non laeditur:
*sed cum nulla sui laesione ta-
ctu extinguit non alio modo
quam glacies.*

28

Vt (quod magis ad rem
pertinet) serua Aethiop &
rusticus Picenus, de quibus
certissima narrare, vt me
non

non piger; ita verissime narrata te, Lector, ne taedeat audire. Rodericus Fonseca, magnae existimationis medicus, dum Pisis medicinam profiteretur, seruum emit Aethiop. operae domesticae, causa, quae, cum luberet tractabat ignem, carbonibus nulla sui laesione, manu oreque sumptis. Rem narro mihi narratam a Gabriele Fonseca Roderici nepote & medico Romano praestantissimo: quam mehercule adscribere non auderem, nisi vir spectatae fidei mihi nuper testatus esset, se periculum sex enties se-

Mulier ab
igne non
laesa.

fecisse aperteque vidisse, carbones eam vere candentes compressa in pugnum manu tandiu tenuisse, dum pene extinguerentur, nullo plane ignis vestigio in manu impresso.

Mulier ab igne non laesa.

Mihi vero haec scribenti (vide obsecro, quid tulerit casus) haud absimile videre contigit: nam cum in Nosocomio Sancti Spiritus curandis aegris pomeridianam operam nauarem, vidi mulierē & ipsam Aethiop. quae vere mendicans, ut frigoris vim depelleret, carbones maxime candentes e foco illo praegrandi, quo vale.

letudinarium incalescit, in
proximum terreum foculū,
quem secum ignis subripiē-
di causa gerere solet, nuda
manu asportabat. Ipse vero
re, quam animo tum cala-
moque voluebam, mirum
in modum commotus, sta-
tim illuc aduolaui, rogavi
que mulierem, vt, me pro-
prius inspectante, carbones
nudis manibus tractaret: di-
cto paruit, sumpsitque plu-
rimum ignis illaesis mani-
bus. Postridie adfuit summo
mane, iterum facinori prō-
pta, proposito externa die a
me praemio. quid multis
opus est? Ipsa manibus ge- Animadu-
mellis

mellis ijsque cauaticis veluti
 ferreo batillo ignis aceru-
 lum e foco sumebat asporta-
 batque, vt die praeterita in-
 proximum terreum foculū:
 quod ipsum singulis prope
 diebus, cum igne indigeret,
 eam factitasse, testabantur
 omnes, qui apud Valetu-
 dinarium seruiunt. Quae
 cum ita sint, non est, cur
 ficta & commenta fabula
 habeantur, quae de Picente
 vulgo feruntur, quaeque
 mihi sunt penitus explora-
 ta.

30

Monstrum simi-
 le Picenis fa-
 cinus.

Et quidem vulgare in-
 Piceno est & omnino per-
 uagatum, Martinum Cec-
 cho-

chonem ex oppido, vulgo
Monte Lupone, manu ignem
carbonesque candentes &
fumere, & diu multumque
tenere, in os etiam iniicere,
iniectos dentibus conterere,
palatoque; extinguere; ano
veluti balanum inferere, na-
tibus nudis pedibusque cal-
care, linguam feruente lar-
do, vt assam carnem con-
sueuimus, diu perfundere;
candelam ardētem exertae
linguae supponere; aliaque
agere, quae monstri similia
sunt, & plane inaudita. Sed
vere, vt ait Cicero, *nihil est
tam incredibile, quod non dicēdo
fiat probabile.* Ego sane pri-

C   ma

facinoris te-
stes .

ma fronte fabulosum id ar-
bitratus fui, etiam si per lite-
ras de re certior fierem tum
ab alijs compluribus, tum
maxime a Capuccinis Viris,
quos esse ab omni furo mē-
dacio & iactatione alienos
notissimum est: re tamen
diligentius quaesita, om-
nem ipse mihi sustuli dubi-
tationem . Nam Fratri Ni-
colao Accursio e Francisca-
na familia, amicissimo viro
misi, vt Roma Tolentinum
reuerfus, Montem Lupo-
nem iret, hominem con-
ueniret, remque diligenter
penitusque cognosceret. Is
vero scriptis nuper ad me
li-

literis testatus est, se quatri-
duo rem explorandam dili-
genter fideliterque curasse,
atque a viris ingenuis ocu-
latisque testibus ea omnia
accepisse, quae a me supra
scripta sunt. Martinum ve-
ro seducendum in Franci-
scanorum monasterium,
& ad caenam inuitandum
per amicos curasse: qui, cū
de re suspicaretur, renuit
prorsus, domum se abdidit,
foresque occlusit. recusat
enim nunc ignem tractare,
a Censoribus Catholicae Re-
ligionis caute sibi cauens.
Idem se iterū ac saepius vi-
disse, testatus est Ioannes

Franciscus Basuechius Iure-
consultus Martin: popula-
ris: testatus, inquam, literis
ad Iosephum Paradisum
medicum a Montalto pau-
cis ab hinc diebus Romam
missis, & apud me asserua-
tis. Id, Lector, non aude-
rem literis prodere, menda-
cij suspicionem reuerens,
nisi in agrum Picenum om-
nino peruulgatum, atque

*Omniſibus & lippis notum &
conſoribus eſſet.*

3 I

Interfecti ſan-
guis reſolu-
tus.

Quid mirabilius concre-
to iam interfecti ſanguine,
ac pene congelato, aduen-
tante homicida, reſoluto &
fluente? Neque eſt, cur mi-
nus

nus credulus ludum haec
iocumque dicas, quia duo
tibi narrabo & mirabilia, &
verissima, quae re vel Thi-
moni Nicaeo hominum
obstinatissimo persuaderet.
Primum est Caesenatis pue-
ri, a patre interfecti. Nam
Iulianus Malacaua, olim
faber ferrarius, mox decu-
rio, cum mulierem ardentem
amaret, nec alia se ratione
voti compotem fieri posse
intelligeret, quam inito cū
amasia matrimonio, de
uxoris nece cogitauit. La-
queo igitur facinus aggres-
sus eam vtero grauem
strangulauit. Triduo post.

Facinus im-
mane.

Congelatus
sanguis resolu-
tus.

re patefacta, puer e caeso
matris utero extractus, ad-
ueniente patre, qui, ne in-
culpa & suspitione criminis
poneretur, rusticationem
simulauerat, sanguinem ex
naribus effudit tertio nonas
Februarij MDCXXXII. ut
constat ex historia fide pu-
blica consignata, & Caese-
na ad me nuper missa. ex
quo sanguine effuso suspi-
cione de homicida Praetori
iniecta, in carcerem is vin-
culaque coniectus fuit, &
quaestione habita, rem om-
nem fassus est, laqueoque
suspensus x i i. Kal. Decem-
bris MDCXXXIII.

Al-

Alterum, quod subijciam,
 non occisi hominis & ho-
 micidae, sed (quod magis
 mireris) nouam ac mirabi-
 lem, certe non adhuc ani-
 maduersam inter homines
 sympathiam declarat. Ete-
 nim mense Iulio superioris
 anni MDCXXXVI. Iose-
 phus Petri Pauli Peregrini,
 ad Dium Augustinum bar-
 bitonforis, filius flumine
 abrutus octiduo latuit: heb-
 domada vero elapsa e Tibe-
 ri emerfus, secundoque flu-
 mine vectus ad Arcum Par-
 mae (sic enim cloacam ap-
 pellant e regione molis Ha-
 driani) ab ijs, qui in Tiberi

Sympathiae
 potius quam
 antipathiae
 historia.

natabant, delatus fuit semi-
putridus, ac pene informis,
sanguine exhausto, spiritu
extincto, & corpore fere
omni putredine confecto.
Adueniente vero fratre ger-
mano, sanguinem ex amba-
bus naribus effudit, omni-
bus, qui aderant, miraculo
stupescientibus. Haec, Le-
ctor, non ex Aphrannis aut
mulierculis audiui; sed cum
ex alijs oculatis testibus, tum
ex ipso defuncti fratre co-
gnoui sub eisdem dies, qui-
bus sanguis profluxit.

33

Vere mon-
strum.

Quid mirabilius (re di-
spares historias; miraculo
tamen pares adscribo: mira-
bi-

biliores interdum nō aeque
mirandis subijcio, interdū
e contrario minus mirabiles
mirabilioribus, neglecto fe-
re dignitatis ordine, quem
seruare & difficile & inutile
esset) Quid, inquam, mi-
rabilius pileato ac palliato
puero Paderbornae nato?
Fertur enim haeretica mu-
lier, cum odio plusquam
vatiniano Catholicos prose-
queretur, & vbique obuios
maledictis vexaret, puerum
peperisse pileo, pallioque
Catholicorum more vesti-
tum.

Quid mirabilius vulnere 34
thoraci infantis, vtero ge-
stati

Vulnus mi-
ficissimum.

stati inflicto, gladio tamen non pueri, sed grauidae matris thoracem vulnerante.

- 35 Quid mirabilius alio vulnere foetus fronti, in vtero adhuc latentis, vere illato (nam ex eo vulnere nimio sanguine fluente interiit) illato, inquam, ab irato patre, matris fronti stricto gladio solum minitâte? Vtrumque sane scribunt probatissimi auctores, Gemma, Fienus, Derlius, ceteri.

- 36 Quid mirabilius lapideo foetu e caeso matris vtero educto? Apud Senones enim mulier ex viro grauida, cum xxvi i i. annis in aluo

ge-

gestasset, foetum duravit in lapidem.

Quid mirabilius Leonis 36
Decimi Pont. Max. gemma,
quae Lunae colorem lumē-
que aemulata, albescit ac
splendet, crescente Luna;
senescente vero, obscuratur?

Gemma lu-
naris.

Quid mirabilius Clemē- 37
tis VII. Pont. Max. macu-
loso lapide, cuius macula,
non fixa, sed lubrica & mo-
bilis, vereque solis pedise-
qua, ab ortu ad occasum as-
sidue com meat?

Gemma so-
laris.

Quid mirabilius carne 38
lignoque fossili? Quod si
fraudem illam imposturam-
que censeas, veritatem ip-
sam

Caro & li-
gnū fossile.

sam hoc existimes necesse est. Nam Aquaspartae Umbriae oppido lignum, vt Tiburi lapides, e terrae visceribus effoditur versicolore, variegatum, & in vermiculatum opus nō secus ac rebenus elaborandum.

39

Specus serpentum in Etruria.

Quid mirabilius Spelunca serpentum ad oppidum, vulgo *il Sasso*, difficillimos quosque morbos, paralysem, lepram, elephantiasim, arthritidē, luem veneream (re ductus hoc affirmo) tumores, doloresque varios & acerrimos sanante? sanante, inquam, tum vapore, tepidolenique, tum serpentum
ma-

88

magna copia, qui nudatum
aegrum, opioque sopitum,
(obdormiscunt enim opio,
qui specum valetudinis cau-
sa ingrediuntur, vt horribi-
lem serpentum aspectum,
per vniuersum corpus com-
meantium, ferre possint:
nonnulli tamen magis cor-
dati a terribilibus bestijs mi-
nime sibi metuentes, opium
sopnumque negligunt) cir-
cumeunt, contegunt, lin-
gunt, & omnem morbi la-
bem abstergunt penitusque
exugunt. Mirabilis profe-
cto res est, & literis monu-
mentisque consignanda:
quam ego pluribus longius-
que

Petrus Bourdelotius medicus.

que prosequeretur, nisi Petrus Bourdelotius Parisinus, medicus ingenio ac literatura eximius, superioribus mensibus huius eiusdem anni 1637. vniuersam eius Etruriae partem, quae Roma, Nauale Caeretanorum, inde Barcennum, Alsiumque porrigitur, peragratus, specum accurate inspexisset, loci naturam explorasset, singula quaeque notasset, & peculiarem elegantemque dissertationem conscripisset, in vulgus proferendam.

40

Animal in saxo genitū.

Quid mirabilius bestiola, in praeduri minimeque peruij lapidis viscere nata? Explo-

ploratum enim est, e magno, durissimo, compactoque lapide scisso bestiolam prodijisse, non e suae speciei seminario, sed ex materia, humoreque intus latente, atque vi extrinsecus influente genitam.

Quid mirabilius Rana ex 41
aquae gutta siccoque pulvere temporis momento nata? Constat enim terram assiduus solibus coctam & perustam, mistamque humori e nube guttatim expresso, in ranam illico formari, proslire, ac saltare; formato statim capitulo, pediculis, corpusculo, omnibusque partibus.

riculis mirabili celeritate elaboratis, expolitis, perfectis.

42

Quid mirabilius serpente, in sinistro cordis ventriculo nato? Epitomen huius historiae ab Edoardo Maio Británico sermone scriptae, ita concinnauit Latineque reddidit Riccardus London Londinensis, vir medicina, Graeca, Latinaque literatura eruditus, & apud nostrum Nosocomium Sancti Spiritus medicus Adfistens. *Narratio certissima de monstro quodam seu serpente, in sinistro cordis ventriculo inuento Londini in Anglia 7. Octob. 1637. aperto cadauere Ioannis Pennanti.*
acta-

Serpentis historia mirabilis.

aetatis suae *xxi*. Vesicam iuue-
nis purulenta & ulcerosa ma-
teria plenam, parte superiore
ruptam omnino corruptam in-
uenimus. Ren dexter penitus
consumptus, sinister ad duorum
instar tumefactus, saniosa insu-
per materia refertus fuit. Intus
partes carnosae radicitus exesae,
tunicisque exterioribus exceptis,
restabat nihil. Hepatis portio
membranis costalibus adnascen-
batur. Pulmones non illauda-
biles. Cor globosum, magis la-
tum quam longum, dexterum ve-
triculū coloris cinerici corruga-
tū marsupioque coreaceo absque
pecunia simillimum, sed intus
omni materia expertem reperi-

D mus:

mus : liquor ille pericardij funditus exsiccabatur . Sinister cordis Ventriculus triplo grandior dextero extitit , duritięque lapidis praese ferebat , in quo incisione facta sanguis affatim effluxit , carnosaque quadam substantia plicis insimul inuoluta serpentis similitudine videbatur : corpore erat albo , imo albissimo cutis humanae colorem aemulabatur , sed cute lubrica , pellucida & quasi pigmento oblita : Crura ramique carnei coloris fibrae etiam ligulae nervi aut quocumque alio nomine insignire placuerit , inuenta fuerunt . Corpus stilo perforatum concavum , sed alias solidum ad longitu-

gitudinē palmae Romanae minoris habuit: intestinum in super,
vena, arteria, aut ἀνάλογον τῷ
cū sibus naturae inseruiens in
hoc monstro repertum fuit .

Quid mirabilius haedera 43
in ceruae conu nata ac vi-
rente ?

Haedera mi-
rabilis .

Aut spica farris e' naso 44
Aretinae mulieris tanquam
e pingui agro prodeunte ?

Spica mira-
bilis .

Quid mirabilius arbore 45
multis ramis folijsque in
thorace Hispani hominis vi-
rescente ? Quod sane asse-
re non auderem , nisi Illu-
strissimus vir spectatae fidei,
prisci moris, & magnae eru-
ditionis historiae epitomen.

A bor miri-
ficissima .

fide publica consignatam, mihi communicasset: quae huiusmodi est: Roccus Martinus Hispanus, ex oppido vulgo *Orea*, annum agens duodeuigesimum ex arbore lapsus, pruni siluestris spinum offendit, qui, cum altius in thoracem penetrasset, intus haesit. Ergo diu latens paulatim eo humores attraxit, tumorem concitauit & apostema: quo maturato sectoque, & magna puris vi expressa, ille equisetio simillimus iam factus, hoc est multis filis veluti radicibus actis; penitus defixus haerebat, nec a chirurgo
prae

prae dolore vlla extrahendus arte. Itaque chirurgus eo intus relicto ad sanandum vlcus & cicatricem obducendam animum manumque conuertit. Temporis processu (vide naturae miraculum) e thorace spinus sensim & sine sensu prodire caepit, augescere, virere, & ramulos frondesque emittere, non secus ac si in pingui & foecundo solo insitus esset: e cuius trunco decisus ramulus apud Illustrissimum Virum asseruatur, Romam vna cum fidelissima historia Didaco Iaguez Hispano missus hoc

Vere miraculum.

codẽ anno MDCXXXVII.

46

Hactenus na-
turae miran-
da.

Iam vero si taedeat natu-
rae miracula diutius con-
templari, lubeatque artis in-
dustriam, operaque summo
facta artificio internis, vt
aiunt, oculis intueri, con-
uerte, obsecro te, animum
ad Archimedis sphaeram,
in qua

Artis mira-
cula.

*Inclusus varijs famulatur spi-
ritus astris,*

*Et viuũ certis motibus vr-
get opus :*

Archimedis
sphaera eius
nũ speculũ.

*Percurrit proprium mētitus si-
gnifer annum,*

*Et simulata nouo Cynthia
mense redit.*

*Iãque suum voluens audax
in-*

De Vnguento Armario. 55

*industria mundum,
Gaudet & humana syde-
ra mente regit.*

Conuerte animũ ad ciuf-
dem Archimedis speculum
e longinquo Romanorum
classem comburens.

47

Ad Iliadem Homeri, mē-
branula scriptam, inclusam-
que nuci.

48

Homeri
Ilias.

Ad Architae Terentini li-
gneam columbam, quae ea
elaborata fuit industria, eo
facta, inflataque artificio, ijs
ponderibus librata, vt viuac
volatum imitaretur.

49

Architae co-
lumba.

Cõuerte animum ad na-
uim quadrigamque non-
quidẽ Serapidis, quae licet

50

Nauis & Qua-
driga Myr-
mecidae.

D 4 fer.

ferrea grauiſſimaque nullis
tamen alligata vinculis, ſed
ſuis librata ponderibus in
medio templi pende-
bat;

51   Sed ad Myrmecide, qui
eam quidem ligneam extru-
xit, prora, puppi, clauo, ca-
rina, ancora, cordiſque di-
ſtinctam; remis, ac remigi-
bus ornatam; velis, arbori-
bus, ceteriſque munitam;
adeo tamen puſillam ac mi-
nutam, vt apiculae pinnis
vniuerſa tegetetur.

52   Currum fabrefecit nume-
ris omnibus abſolutũ, qua-
tuorque ornatum equis, quẽ
muſca alis vndique operie-
bat, Fabuloſa putas haec ab
an-

tiquis desumpta, tanquam
antiquitate solum fidem his
& auctoritatem afferente?

Conuerte animum ad vi-
treum globum Drebellij, in
quo purissimo quodam li-
quore immisso, additisque
nonnullis mirabilis olei gut-
tulis, chaos primum, dein-
de paulatim secretis partibus
elementa in globum circū-
fusa distincte aperteque ap-
parebant: mox purior quae-
dam lucidiorque liquoris
pars, supra elementa cir-
cumuecta concreſcebat, so-
le, luna, fideribusque vesti-
ta: quae non extrinsecus
adhibito instrumento, sed
spi-

§ 3

J. 7

spiritu intrinsecus permeante, mirabili constantique vertiginē acta, coelorum motum prodigiose referebant.

54
Alberti M.
caput.

Conuerte animum ad ligneum Alberti Magni caput humana voce loquens.

55
Seuerini statua.

Ad statuam a Seuerino Boetio Rauennae eo artificio factam, vt quasi solis aemula in orbem sua vi ex oriente in occasum assidue moueretur.

56
Antiquorum
lucerna.

Ad exiguam antiquorum lucernam, mille & septingētos annos perpetuo ardentem.

57

Ad imaginem cuiusque
simil-

simillimam ab caeco scul-
tore ex argilla expressam.
Scio complures existimatu-
ros, rem commenticiam es-
se ac vere fabulosam. Et me
quidē puderet id literis tra-
dere, nisi Romae nunc no-
tum omnibus esset, ac per-
uulgatum. Ioannes Gam-
balsius Volaterranus a pri-
ma adolescentia ad vigesi-
mum vsque annum cum
magna sui nominis celebri-
tate statuaria exercuit: mox
oculis captus, decennio ia-
cuit ociosus & nunquam
operarius: assidue tamen
toto animo rationem cogi-
tans, per quam gloriam,
sta-

Caeci sculp-
toris opera.

Etruriae Du-
cis effigies.

statuaria sibi partam, aut re-
tineret aut reuocaret. Ita-
que aciem, quam morbus a
consuetudine oculorum ab-
duxerat, menti ingenioque
adiunxit, & exacuit adeo, vt
facinus aggressus sit ex om-
ni aetatum memoria inau-
ditum. Cosmi Etruriae Ma-
gni Ducis effigiem ex argil-
la sibi fingendam suscepit,
exemplo sumpto ex mar-
morea Cosmi statua mani-
bus contrectata: quam qui-
dem adeo similem expref-
sit, vt quisque tanquam no-
uo artis miraculo stupidus
haeserit. Is ergo operis prae-
stantia, & secunda omnium

ac-

acclamatione excitatus, Romam venit superiori anno MDCXXXVI. ut in hoc virtutum omnium theatro suae artis specimen ederet. Et primo quidem Urbani Octavi Pontificum Max. statuem ad summam usque similitudinem omniumque admirationem protulit, Urbanoque dono dedit: mox Ducis Barcenni, Equitis Gualdi ac ceterorum. Immo, cum ad Diui Honufrij in Ianiculo aegrotaret, mihi medicinam sibi facienti, saepe opificium suum professus fuit: renui prorsus, ne tam praecclaro opere opella mea com-

Urbani VIII.
P.M. effigies

Bracciani Ducis statua

compensanda videretur. Cū
vero plerique tanto miracu-
lo stupefcentes, de simulata
caecitate suspicarentur, in
occluso & caeco cubiculo
platen exercere iussus fuit:
quam cū similitudine per-
fectam edidisset, & venusta-
tem illam faciei cuiusque
propriam mire expressisset,
certam speciem, vultum
grauem, comitemue, hila-
rem, aut tristem, & vt ver-
bo dicam, vere loquentem,
& pene reconditos cuiusque
mores indicantem effinxis-
set; suae artis praestantiam
omnibus persuasit. Rem
autem apud Philippum Sa-
ra-

racenum publicum Tabel-
lionem testati sunt complu-
res locupletissimi, & oculati
testes, vt ex literis publicis
futura saecula miraculum
crederent.

Facinus pu-
blicas literis
cōsignatur.

Conuerte animum ad ar-
tem memoriae, qua iuuenis
cōficus trīginta sex milia,
nominum, latinorum, grae-
corum, barbarorum, signi-
ficantium, nihil significan-
tium, & inter sese nihil co-
haerentium eo plane ordine
reddebat, quo semel acce-
perat, nusquam prope insi-
stens, nusquam haesitans:
quodque admirabilius est,
ab vltimo incipiens sursum

58

Memoria
omnium maxi-
ma.

ver-

versus perueniebat ad primum: rursus ita vt primum, tertium, quintum, & sic deinceps omnia diceret: immo verò vel anno elapso eodem ordine, & quo quisque alio vellet, omnia repeteret.

59

Telescopii
mirabile.

Conuerte animū ad Telescopium, aliaque mirabilia specilla, quibus ars ita fallit oculos, vt remotissima propinqua referat, minima reddat maxima, adeout milij granum omnino exiguum cedrum exhibeat amplissimum.

60

Aquila Regi
montani,

Ad Regiomontani aquilam ligneam, quae Maximiliano

liano

liano Caesari Norimbergā
venienti mirabili volatu
obuiam processit, eumque
leni suspensoque volatu in
Vrbem prosequuta est .

Ad ferream eiusdem mu. 61

scam, quae cum ex eius ma- Eiusdem mu-
scā .
nibus euolasset, & in orbem,
hospitibus quasi salutatis,
per cubiculum oberrasset,
reuolauit eo, vnde euolauit.

Adeburneas pateras mil- 62

le & sexcentas, in piperis Osualdi pa-
terae ex ebo-
re .
grano, torno elaborato for-

matoque in pateram inclu-
sas . Nam Osualdus Nor-
hingherus Sueus Toreuta,
omnium qui sunt quique
fuerunt praestātissimus (id

E enim

enim existimandum est ex opere supra humanam credulitatem, vires certe sedulitatemque humanam) pateras mille & sexcentas ex ebore torno fecit, perfectas illas quidem, & numeris omnibus membrisque absolutas: adeo tamen paruas & minutas, adeo exiles ac tenues, vt omnes (mirabile dictu, mirabile factu.) calice vel potius caliculo, ex vulgaris piperis grano torno facto, includerentur. Mirabile hoc opus Germania Romam secum adsportauit Ioannes Carolus Schada Mitelbrach, sedēte Paulo V. Pont.

In piperis
grano inclu-
sae.

Pont. Max. Vidit autem cōspicillo paruitate pene inuisibiles, atque adeo numeravit tum quiuis alius (facta enim fuit vnicuique videnti facultas) tum maxime Gaspar Scioppius, & Ioannes Faber Bambergēsis medicus Romanus.

Ad ligneas bombardas, 63
curru munitas, rotis instructas, ornatas denique omni apparatu bellico vſuque necessario, minutissimas illas quidem ac tenuissimas: vt viginti quinque numero vna cum triginta calicibus ligneis affabre torno factis in vno eoque mediocri pipe-

*Bombardae
mirabiles.*

ris grano includerentur.
Haec paucis ab hinc diebus
passim ostentabat Io. Bapti-
sta Ferrarius e Societate Iesu,
vir doctrina & religione cla-
rus.

64 Ad currum steuini veli-
Steuini cur-
rus. ferum, quo septemdecim
milliaria duabus horis se-
confecisse affirmat: quem
profecto si quis non equis
ductum, sed actum homi-
nis ingenio vidisset, mira-
culo perculsus ab arte ad dae-
mones stolide prouocasset.

65 Ad duas illas rotundas py-
Pyxides mi-
rabiles. xides, alphabeto in ora di-
stinctas, eoque artificio fa-
brefactas, ut si huius stylus
in

in centro situs moueatur ad
A aut B, alter stylus alterius
pyxidis, Persijs verbi causa
eodē artificio extructae, ad
eādem literā sua sponte con-
uerteretur. Si hic ad C.D.E.
ceterasue, ille huius motum
sequutus in easdem literas
feratur: adeout cum absente
loqui possimus, nulla aut
voce aut scriptura interce-
dente.

Ad tabulam, in qua asper- 66
si temere videntur colores, Artificiosa
tabula.
vel ea certe ab imperito pue-
ro coloribus tincta & confu-
sa, nulla fere arte depicta,
in cuius tamen medio, cy-
lindro ferreo politissimo.

E 3 que

que posito, statim in hoc velut in speculo refertur imago simillima cuiusvis, mentis pigmentis fucatisque adumbrati: his nempe, mirabili quadam arte dispositis, hominis adumbrati speciem ad cylindrum emittentibus.

67. Ad rosam ex cineribus vltis solerti tamen & ingenioso artificio excultis & elaboratis, quatuor & viginti horis natam, adultam, perfectamque.

Rosa diem-
ta.

68 Ad stylum aut sphaeram ligneam eamque planam in aquae amphora natantem, & assidue orbico motu conc-

Sphaera so-
lis pedisse.
qua.

citam; quae nempe exorientem sole solem orientem spectet, paulatim vna cum eo in meridiem vergat, & inde in occasum, solis aut aemula aut pedissequa.

Ad musicum illud instrumentum, quod tráquillo, puro, serenoque caelo, lenissima aut potius nullaspirante aura, non artificis manu, sed intrinseco quodam citharaedo ac symphoniaco genio mirabili armonia sonat, sonante altero pari artificio temperatum.

Demû ne pluribus tuas, Lector, aures obtundam, conuerte animum ad vul-

69

Muscum instrumentum mirabile.

70

Miraculum omnium maximum.

gatam quidem rem omnibusque notam, sed meo iudicio rerum omnium maximum miraculum. Deus immortalis! quid mirabilius bombardae fragore aut ictu? Mentior: quid mirabilius ferrei globi impetu? qua vi fertur ponderosus ille globus? quis ei vim impressit in tormento? vel potius quis extra tormentum fouet? Neque dicas, esse *Virtutem impressam*, quae globum pellit fugatque; quia purum id est nomen, nihil me praeterea docens. Scitum namque illud esse vellem, *Vim, Qualitatem, Virtutem,*

Virtus impressa refellitur.

Pro-

Proprietatem generalia quaedam esse nomina, rebus omnibus ignotis ab caeco ignaroque philosopho imposita: quod enim ille nescit, nec villo assequi modo potest, vim, qualitatem, virtutem, aut proprietatem appellat, pulchro nomine suam tegens ignorantiam: immo (quod magis dolendum est) putans ijs nominibus, omnes se quaestiones dissolvere, rebusque omnibus obscuris veritatis lucem afferre. Ego (fateor ingenuè in volante furenteque bombardae globo nihil animo videre possum nec intrin-

trinsecus ab ignito puluere
communicatum, nec ex-
trinsecus adhaerescens; ni-
hil mente comprahendere,
quod tam mirabile impetu,
faeuissimo reflante borea,
ingentem ac ponderosum
globum propellat. Id solum
affirmare non dubito, si
bombarda nunc primo ho-
minibus innotesceret, & cū
ingenti tonitru & fragore
maximo ferreo globo semel
exploso collabentem ruen-
teque domum videremus,
miraculo stupidi timoreque
perculsi iaceremus, rem
omnem non ad solertiam
artis, sed ad caecodæmonis
ter.

terrícula acceptam referen-
tes. Aer, inquires, ignito
pulvere commotus impul-
susque globum extrudit &
propellit. Nugas agis: nam
vel saeuissime reflátibus au-
stris tormentum vi maximâ
globum euomit ac proijcit:
globus eodem impetu volat
ac furit. Accedit, quod glo-
bo prope nos velocissime,
rapideque lato, proximus
aer leuiter commouetur:
certe non ita, vt nos impel-
lat aut protrudat. Non ergo
hic extrudit & exprimit vo-
lantem globum. Demum
proiecta ab aere commoto
& extrudente non ferri, cer-

Aer explodit
tur.

Ratio & ex-
petiētia ve-
tissima.

tis.

tissimo argumento est turbo verberatus, qui, flante borea vel aliter in diuersum concitato aere, in orbem mouetur: & sagitta, quae scindit potius finditque aërem, quam ab eo compressa extrudatur.

Sed esto in expellendo nitatur aer, incassum tamen: hic agit, *Ne sane proficit huiusmodi*. Nam proiecta res quantum a posteriore extrudente aere impellitur, tantum ab anteriore resistente retardatur. Neque aer lapidem subsequens (quae Platonis est opinio) ac, ne detur vacuum, succedens in eius locum,

cum, lapidem mouet, quia
aer satis habet, si impleat, ne
detur vacuum: imo si lapide
moto, aer subit in eius locū;
hic non mouet, sed motum
lapidem sequitur Aristote-
les ait, antecedentem aerem
a lapide compressum vicinū
comprimere; ac ne detur
vacuum, subire in postero-
ris locum, & sic proiectum
extrudere. Sed a compres-
so aere proiecta non moue-
ri, illud etiam argumento
est, quod aere magis com-
presso, minus ac segnius pro-
iecta moueantur; velocius
vero, minus compresso.
Etenim parua pila, batillo
sphae-

sphaeristico verberata se-
gnius funditur, quam reti-
culo acta. Intendas oportet
mentis aciem, vt haec asse-
quaris; exuas aliorum placi-
ta, vt credas.

Secundum
genus mira-
culorum.

Iam vero hisce naturae
aristisque miraculis informa-
tus animus, & vtriusque ve-
luti sacris initiatus fidelius in-
ris, quae vnguento sympa-
thico similia sunt, deinde
versabitur. Et primo qui-
dem ea sunt accurate ani-
maduertenda, quae ex mu-
lierum malacia summoque
obiectae rei desiderio in-
froctu gignuntur: quorum
aliqua etsi a nobis supra
com-

cōmemorata sunt, quia ta-
men illa miraculo potius,
quam virtutis similitudine
ad vnguentum pertinent,
ideo alia nunc sunt afferen-
da, quae ad vnguēti vim
proxime accedunt.

Ego sane octennem pue-
rum noui, vnguentarij fi-
lium, ac nepotem panis cu-
stodis Urbano vi. i. Pont.
Max. cui ex matris malacia
intempestiuoque leporis ap-
petitu in dextera gena lepo-
rinae pellis vestigium im-
pressum est, ipsissimis ani-
malis pilis subfuluis longius-
culis ac tenellis refertum:
adeo vt verius diceret auul-

71

Malaciae
exemplum.

fos

fos ex lepore pilos genae in-
fitos fuisse, quam ex mater-
na imaginatione adnatos.

Maculae si-
militudo vn-
de.

Vnde, obsecro, pili color
leporinus? vnde insignis &
maxima similitudo? vnde?
nisi ex influente desidera-
ti leporis vi atque spiritu? Ex
imaginatione, inquires, vehe-
menti grauidae matris. Mé-
dosc: nam mater desiderio
flagrans imprimit quidem
in puero tenello rei deside-
ratae vestigium; similitu-
do vero non ex ea, sed ex
lepore desiderato in vesti-
gium deriuatur. Quare pili
color, tenuitas, laeuitas non
matri, sed lepori referenda
sunt.

sunt. Quod si minus credulus, immo vere fastidiosus rem plane contemnas, praebe aures historiae, quam tibi fidelissime narrabo.

Nobili Matronae Florentinae (nomen autem reticeo incertus, placeat, an displiceat pulchrae honestaeque mulieri rem patefieri) maculatum est dexterum tempus vuae macula, fusca illa quidem, & adeo obscura, ut vix oculis pateat; immo nec vix quidem, nisi diligenter inspectantibus, etiam si in carne candidissima impressa sit. Fronden-

72

Maculae
vuae historia

Mira cōmutatio.

F vi-

vitibus, mirum in modum
macula virescēs vel luscioso
conspicua est: foecundis fru-
ctuque exuberantibus, fe-
re intumescit; mōx e viridi
colore paulatim vergit in
flauum, deinde haud obscu-
re flauet, flauente vua ac
plane maturata; demum
appropinquante hieme, vi-
tibusque pampino nudatis,
prope euanescit, subfusco
solum colore leuiter adum-
brata. Vnde mirabilius hic
maculae motus; color va-
rius & plane inconstans,
constanti tamen ac definito
tempore singulis annis cō-
mutatus, nisi ex vitibus
vuis-

vuifq; ardenter defideratis ?

Eodem plane modo An-

dreæ Labiæ nobilis Veneti

uariat in fignis macula, vni-

uerfæ dexterae genæ ex vi-

ni rubri defiderio a matre

imprefsa : nam vere attolli-

tur & mire rubefcit appro-

pinquante autumno vuif-

que maturefcentibus ; facta

vero vindemia detumer &

paulatim languescit.

Neque difcrepat ab his

mali punici fufca macula,

nobili mulieri ex malacia,

imprefsa : quæ colorem mu-

rat & omnino rubefcit, ru-

bentibus punicis a matre

defideratis.

73

Vini macu-
lac hiftoria.

74

Mali punici
hiftoria.

75

Ve rucarum
historia.

Et famulae Principis Cae-
sij magnae ac frequētes qua-
si verrucae in manu extu-
berant, fragis aestate pullu-
lantibus; plane subsident &
evanescunt, ijs frugibus hie-
me abolitis: iterum extube-
rant, subsident iterum, ae-
state noua, nouoque hieme
adueniente. Res igitur de-
siderata e longissimo inde-
finitoque interuallo vim
emittit in maculam, foetui
desiderio matris impressā.

76

Vini doli-
as historia.

Haud absimile est, quod
de vino doliare scribunt pro-
batissimi auctores, ac scien-
tissimi vinarij experimen-
to comprobant. Commo-
ueri

ueri illud quidem ac perturbari asserunt, turgentibus in palmite gemmis, nouoque vino pendente: quo in cellarijs condito, denuo clarescere.

Quare non est, cur temere leuitatis infimiles auctores omnium maximus, Aristotelem, & Theophrastum, qui scribunt vrsorum adipem *latebrarum tempore exundantem & intumescentem vasa implere*: nimirum cum vrsi in speluncis hieme latent, eorum adipem in vase asseruatum commoueri & intumescere, spiritu ex uiuentibus vrsis influente tur-

77

Vrsorum adipis historia mira.

gentem: neque enim difficilius ex vrsis, quam ex vuis vinoque pendente spiritus emanat, qui alio pertingens alia aliter afficiat.

78

Vulg^r perui-
cacia.

Quod si haec a communi hominum intelligentia disiuncta & non adhuc a natura nobis enodata contemnas (nam ea est quorundam perui-cacia, vt quae propria intelligentia freti non assequuntur, vel per summam naturae iniuriam negare audeat) quod si expertissimis viris experimenta, aut nugas, obijcias; profecto necesse est, vt non Theophrasto solum probato

to

ro graueque auctore , sed
visu etiam olfactuque inuito
inficieris,

E caepis & allijs in cella-
rio conditis tunc acriorem
acutioresque non efflari
odorem, cum eorum spe-
cies in terra progerminat.
Etenim & Theophrastus &
experimentum testatur, al-
lia caepasque asseruatas ea-
cum propria specie conti-
nuitate coniunctioneque
naturae consociata esse, ut
cum hae tempestiue satae
germinant, illa commo-
ueantur, & veluti spiritu in-
tus alente excitato, acutius
& vehementius oleant.

79

Caeparum
& alliorum
historia.

F 4 Dum

Gallica histo-
ria .

Dum vero haec scribe-
rem, nec adhuc manum de
tabula, Illustrissimus vir
Franciscus Maria Suaresius
Episcopus Vasionensis, cui
rudimentum huius dispu-
tationis tradideram, duas
mihi suppeditauit historias,
sibi a praestantissimo Al-
berto medico Carpentoract.
per literas communicatas,
vnguento sympathico mi-
refauentes: quibus ut fides
magis habeatur, ipsarum
literarum exemplum huc
adscribere, operae pretium
duco.

Illustriss. & Reuerendiss. D.D.

DE SVARES
VASIONEN. EPISCOPO.

T *Ractatum de Vnguento*
Armario Clarissimi do-
mini Petri Seruſi tuo nutu &
gratia perlegi, Praesul Illu-
strissime. Iubet tua dominatio,
ut quod de eo sentiam, inge-
nue proferam. Sententia mea
suffragium erit illi gratiosum,
& fauens, quantum egregios
illustrium virorum conatus so-
leo approbare, & collaudare.
Nihil in hoc genere ornatius,
nihil eruditius dici posse puto,
eodem stylo ad huius operis in-
tegritatem duo persequi deside-
ra-

Censura Al-
berti medi-
ci.

rarem ; alterum propria auctoris experientia in tanti remedij confirmationē, alterum eiusdem remedij descriptionis examen .

Crollius vere
superstitio
sus.

*Illam a tanto auctore omnem demeret damnatae magiaē suspicionem, cuius non est expers Crollius, qui & pollicetur mendendi methodum per verba, & caratheres, & observationes nonnullas in usu istius unguenti, quod vocat sympathicum commendat, quas inanes & pene fuciles existimem. Eadem experientia decerneret quæstionem, an sic, antequam perquirantur eiusdem rei proprietates, & propter quid, rei existentiam certam faceret, quam
aliij*

alii negant, & solam nobis relinqueret admirationem, ut in pluribus naturae operibus, veluti in puella Massiliensi sexdecim circiter annorum, quam ante quadraginta annos noui pulchram & nobilem. Haec in prima frontis pilosa parte morum gestabat ex imaginatione matris utero gerentis, quod veris initio, dum eius specie arbores surgunt, intumescebat, & virescebat, postmodum rubescebat, & nigrescebat, uti eiusmodi fructus ad maturitatem perfectam pertingere solent, decisis ex arbore fructibus & folijs, planus remanebat locus ad proximum ver. Viuit adhuc

eru-

18

80

Massiliensis
puellae hi-
storia.

81

Certi histo.
22.

eruditissimus Doctor medicus
Aptensis Dominus Lelong qui
cerasum eodem modo progre-
diens prope auricularē digitum
defert. Mirari liceat Sympathiā
& veluti dependentiam ani-
malis a vegetabili. Vnguenti
descriptio satisfaciet quaestioni,
quid sit, ego aliquantulum di-
uersam apud varios auctores
animaduerti. In illius exami-
ne mire eluceret singularis au-
toris eloquentia & vberior do-
ctrina, cuius velim esse aemu-
lus, ut et Dominationis Vestrae
Illustrissimae serius obsequen-
tissimus.

Carpentoraēti 2. Mar. 1637.

Albertus Med.

Haec

Haec autem cum ita sese habeant, non est, quod aniles superstitiones aut commenta esse existimes, quae a grauiſſimis viris de naso arte restituto, deque Apuli aranei veneno commemorantur.

Et quidem satis inter om.

nes constat, Petrum Boianum, Taliacotium, ceteros-

82

Boiani & Taliacotij mira
opera.

que nobiles chirorgos amputatum nasum tum ex propria aegri carne, tum ex aliena non sine magna hominũ admiratione refecisse.

Ceterũ in hac vere miranda chirurgia illud accidit praeter expectationem & opinio.

Naturae ve-
re miraculū.

28

Mirandus in-
fluxus.

nionem omnium, vt nasus,
ex propria aegri carne re-
stitutus, nunquam conta-
buerit: qui vero ex aliena,
tamdiu incolumis fuerit,
quādiu alter homo, e cuius
carne resectus fuit nasus, vi-
xerit. nam eo mortuo, sen-
sim contabuit adnatus na-
sus, ac tabe, & putredine
confectus decidit. Vnde
obsecro, portentum hoc &
miraculum, nisi ex vere
mirabili & prodigioso spi-
rituum e viuento homine
ad nasum effluuiū? Nonne
hic homo, cum viueret,
quamuis longissime disun-
ctus, quandam vim salu-
ta-

tārem, vitalemque emittebat in nasum relictutum? Quid vero sit haec vis, quomodo e longinquo feratur in nasum, fateor, me plane ignorare, puto in naturae penetrali intime & obscure delitescere, & nobis datum esse, admirari potius, quam nouisse.

Neque vero fide dignis auctoribus abroganda fides Cōfirmatio historiae. est, aut temere renuenda, quae docti ingenuique viri testantur. Ego sane non tantum apud probatos auctores expertosque ea legi, sed etiam a nobili eruditoque viro, & ab omni fucō alie-

alienissimo accepi, Panormitanum Equitem multos annos habuisse nasum e famuli carne restitutum; hoc vero mortuo, eundem amis-
sisse.

83

Apuli aranei
historia.

Quid dicemus de vi illa plane mirabili, quae ab araneo (tarantulam Apuli nominant) in commorsum hominem e longinquo deriuatur? nonne constat, commorsum ab araneo singulis annis sub idem tempus, quo impressum fuit venenum, ijdem symptomatibus cor-
ripi, donec araneus moriatur? nonne eo mortuo, cantamine quodam arteque

ac-

accerfito, paulatim contabescens impressum venenum tandem aboletur? Vana, dices, sunt haec, futilia, & aniles fabulae. Vana igitur putes, necesse est, vinum, vuam, malum punicum, fraga, cerasum, morum, allia, caepas, aliaque huiusmodi sexcenta, quae a vi & energia, e longissimo interuallo deriuata, aperte commutantur, quaeque actionem nobis in distans attestantur. Immo vero necesse est, vt Timone Nicaeo obstinator, exhausto sapientis rubore, nec sensui nec experimen-

Firmatur historia exemplis.

Timon Nicaeus hominum obstinatissimus.

G to

to credendum putes :

Quorsum, inquires, haec ?

Cur huc con-
gestae tot hi-
storiae ?

Quorsum tot tantaque na-
turae, artisque miracula,
huc quasi in fastidium ad-
ducta ? nempe, vt intelli-
gas, naturam plurima in-
rerum vniuersitatem, atque
in hominum prospectum,
quotidie magis magisque
miranda producere, quae
vnguento sympathico pa-
ria ac similia sunt. Vtque
intelligas, nihil pene ex eo
genere esse, *quod fieri non
potest*: imo vero immensam
esse naturae vim; infinitam
& omnino interminatam.

Possibile in-
terminatum
est.

Dei potentiam: adeo ut *Possibile*

sibile

fibile Deo (dicere aufim)
& naturae aequale habendum videatur. Quod si ita est, quis negare audet, solertem, subtilem, & reconditam artem, comitem, aemulam, administramque naturae, huius arcana fedulo scrutatam ac penitus assequutam, eiusmodi POSSE vnguentum componere, quod gladio solum panno-ue illitum absenti vulneri medeatur?

Sed alium video Aristarchum, me aut tanquam nimis credulum & simplicem illudentem, aut increpantem tanquam ignarum

rudemque philosophum ,
 qui rem asseram ; nulla ful-
 tam ratione , nullaque veri
 specie fucatam . Sed heus
 tu ? fabellam gestis audire ?
 morem geram : nam & ipse
tuas gestu nutantes auriculas
videre . Etenim de rebus
 abditis , quae arcana vi age-
 re dicuntur , ratiocinari , est
 vere fabulari : ita quidem
 sentio , ac profiteor ; etsi
 complures esse sciam , qui ,
 propria intelligentia freti ,
 rerum fere omnium scien-
 tiam se consequi facile pos-
 se arbitrentur . Ceterum ut
 intellectum nostrum inhiā-
 tem veritati aliqua veri spe-
 cie

Quodam fa-
 bellam nar-
 rate , asinus
 auriculas mo-
 uebat .

cie capiamus, & fucum aliquem mentitae veritatis ei obducamus, aut certe blandiamur veritatem affectanti; sic puto implicatam rem explicari posse. Ratum apud omnes pene Philosophos est, caelum ita cum orbe terrae consociatum esse, ita huic patrocinari atque praeesse, ut nihil hic agatur, quod inde vim non deducat praecipuam. Sic Aristoteles dixit, a sole & homine hominem generari; sic Plato uniuersae speciei non solum peculiare astrum praefecit, viresque impertiri censuit; sed ipsas etiam specierum

Differtur de
ratione, qua
vag. agit.

Aristotelis
Platonis
Fernelij placita.

G 3. ideas

ideas inde accersiuit. Sic Fernelius calorem rerum omnium opificem, tanquã alter Prometheus, de caelo duxit. Hic autem calor, vis haec caelestis auctor est rerum omnium praecipuus, & vte caelo demissus, rebus intime inseritur; ita omnia simul amice nectit & mirabili sympathia vincit. *Necessario enim (inquit Cicero) omnia uno diuino ac continuato spiritu continentur: atque adeo, vt ait Scaliger, concors & consentiens natura sibi rerum omnium, tum superiorum, tum nostratum admirabili serie perpetuaque necessitudine coniun-*

Calor hic &
spiritus est
anima mudi

coniungit, itaut non solum sint
 in rebus tanquam gradus, adi-
 tus, recessus seperatis, Verum
 etiam eorum, quae seiuncta pe-
 nitus videntur, substantiarum
 commistiones. Quare vnum
 quodque cum altero sym-
 pathia confociatum, vt ma-
 gnes cum astris, palea cum
 succino, cum ferro magnes
 ceteraque sexcenta, per eum
 spiritum suas vires imperti-
 tur (spiritum autem appel-
 lo, quicquid sit illud, quo
 res inuicem amice nectun-
 tur, e caelo deriuatum) sic
 homo viuens in nasum
 alienũ salutarem vim emit-
 tere videtur: sic Apulus ara-

Omnia per
 spiritum vna
 nectuntur.

Quomodo
cerasus &
macula foe-
tum afficiat.

neus in commorsum homi-
nem perniciosum effunde-
re venenum: sic fraga, ce-
rasus, morus, carnea, fraga,
morum, cerasumque in tu-
morem attollere, viriditate,
rubore, ac nigritia suffun-
dere: sic allia caepaeque sa-
tae allia caepasq; in cellario
conditas acuire & excitare;
sic vua in vitibus cum do-
liare vinum; tum hominis
maculam commouere: sic
homicida homini occiso
quiddam impertiri, quo sã-
guinem cõcretum resoluat;
sic demum vnguentũ sym-
pathicum eiusmodi in vul-
nera vires emittere, qui-
bus

Quomodo
vng. arm: r.
agat in di-
stans.

bus ea medeatur.

Ceterum quia *Veritas in* Veritas rerum latet.
occulo latet, a natura in pro-
fundo demersa, limaturque, ut
 ait Cicero, *in disputatione sub-*
tilius & in lucem profertur
clarissimam, opera pretium
est, quo res, discussa omni
caligine, aperte omnibus
pateat, aduersariorum ratio-
nes diligenter colligere, fi-
deliter afferre, & strenue re-
futare.

Et primo quidem diuer- Primum argumen-
 tum aduersario-
 rum soluitur.
 sa medicamenti compositio
 negotium nonnullis maxi-
 me faceffit; illudque vanum
 esse facile persuadet. Nam,
 inquiunt, si inconstans est
 atque

atque dissimilis vnguenti
structura, fieri non potest,
vt constans sit, firmaque,
& nullo daemonis fucata,
dolo eius facultas. Et qui-
dem humanū sanguinem, a
plerisque in compositione
vsurpatum, respuunt aliqui
& plane aspernantur.

Vnguēti cō-
positio varia

Adipem necessarium esse
nonnulli aiunt, inutilem fu-
tilemque alij. Vtneam (sic
enim isti *Cittiaei*, *aduenae*
*omnino atque ignobiles verbo-
rum opifices*, Muscum appel-
lant, in cranio suspensi ho-
minis natum: putantes se,
quod olim Tiberius Caesar
nequiuit, barbara nomina
cui-

ciuitate Romana donare
posse.) Muscum, inquam,
nonnulli summopere prae-
dicant, contemnunt non-
nulli tāquam superuacuum.
Terebinthinam, bolum ar-
menium, oleum lini, rosa-
ceum, santalos rubros, lum-
bricos, apri vrsique adipem,
consolidam maiorem, lapi-
dem hæmatitem sunt qui
approbant, sunt qui plane
improbant. Immo vero a-
deo inter se discrepant vn-
guenti auctores & vindices,
vt pro suo quisque genio,
quod lubet, vnguento in-
gerere videatur. Paracel- *Vinea quid.*
sus, qui vel auctor vel asser-

tor

tor eius medicamenti esse
 cenfetur, eoque Maximilia-
 num Caefarem donaffe fer-
 tur, hanc commentus est
 compositionem: ℞. *ſneae*
ꝛuncias duas, mumiae ꝛunciam
ſemiſſem, pinguedinis humanae
ꝛuncias duas, ſanguinis huma-
ni ꝛunciam ſemiſſem, olei lini
dracmas duas, roſacei, boli ar-
meni ana ꝛunciam unam: mi-
ſce fiat ꝛunguentum. Ioannes
 Baptiſta Porta eandem pro-
 bat, addita ſolum terebinthi-
 nae vncia. Eandem Rodul-
 phus Goclenius: haud abſi-
 milem Robertus Flud: di-
 uerſam Oſwaldus Gabelcho-
 uerus; ℞. *pinguedinis apri,*
ꝛuſi

Io. Baptiſtae
 Portae com-
 poſitio.

Roberti Flud
 compoſitio.

De Unguento Armario . 109

*Ursi ana libram unam, eaque
liquefacta abluantur vino ru-
bro, adde pulveris lapidis hae-
matitis unciam unam; san-
tali rubri dracmas sex, lumbricorum
praeparatorum dracmas
duas, usneae quantum haberi
potest, misce fiat unguentum.*

*Huic consimilis a Iacobo
Colero tradita est: R. pingue-
dinis verris aprugni domestici
ursini ana libram semissem
musci e cranio humano pugila-
lum unum, lūbricorum terrest.
mens. $\frac{1}{4}$ lapidis hematitis un-
cias duas, santali rubri, radices
consolidae maioris ana uncias
tres, misce cum vino fiat un-
guentum. Plurimum vero*

*Iacobi Cole-
ri cōpositio*

ab

Crollis com-
positio.

ab his distat Crollij descri-
ptio: nam hic reiecta pingue-
dine apri, verris, atque vrsi,
vsurpat apri cerebrum: mu-
scum vero abradendum iu-
bet, *Luna crescente & in bona
domo, vt loquitur, existente
Veneris, si fieri potest, non
Martis aut Saturni.* At vero

Io. Voitrichij
compositio.

Ioannes Vuitichius ab his
omnibus maxime dissentit,
&, vt videtur, veluti

*Cumea Sibilla horrendas
canit ambages,*

muscū, mumiam, adipem,
sanguinemque humanum
aspernatur: quae tamen alij
fundamentū vnguenti prae-
cipuum esse praedicant.

Iam

Iam vero si adeo inter se
discrepant vnguenti artifi-
ces, si quod alij iaciunt tan-
quam fundamentum, alij
velut inutile ineptumque
euertunt; quis est tam anti-
quus & simplex, qui id va-
num esse non putet? Sola
inquiunt, compositionis di-
screpantia vnguenti vani-
tatem attestatur. Ceterum
nugae sunt haec, merae nu-
gae: vix enim vllum est ge-
nerosum nobileque medi-
camentum, cuius apud om-
nes vna sit & plane consti-
tuta cōponendi ratio. The-
riaca, electuarium ex hya-
cintho, & Mithridaticū an-
ti-

Quid a di-
uersa com-
positione cō-
sequatur.

Argumentū
dissoluitur .

tidotum (vt sexcenta prae-
 mittam) id vnicuique
 declarat. De vnguento ve-
 ro sympathico omnes in eo
 consentiunt (vnum exci-
 pio Vuitichiũ, de quo postea
 dicam) vt componatur ex
 re quapiam sympathica,
 humano sanguine, vel mu-
 sco, vel adipe, mumiaue,
 quae cum homine cognat-
 tione quadam ac sympathia
 consociata non esse, bar-
 dus esset ac plane stupidus,
 qui inficiari vellet. Con-
 ueniunt etiam componen-
 dum id esse ex ijs, quae sco-
 po vulneris collimando apta
 sunt. Scopus autem, si cre-
 di-

Vnguentum
 componitur
 ex re sympa-
 thica.

Scopus in
vulneribus
sanandis.

dimus Galeno ceterisque
medicinae proceribus, ma-
xime est diducta labra addu-
cere, adducta conseruare,
vnire, & vt plane coalescant,
operam dare; fluentem san-
guinem sistere, imminen-
tem inflammationem caue-
re, suppurare contusam car-
nem & cutim; suppuratis
nouam sufficere, naturalem
partis calorem spiritusque
fouere, ueri ac retinere
temperamentum; atque
omnibus symptomatis me-
deri. Horum aliqua natura
efficit, aliqua ars medica.
natura quidem vnit gluti-
natque vulnus, quod prae-

Quid praest
natura in
vulneribus.

H ci.

terceptum quidpiam instru-
mento ex hiantē vulnere,
extrahitur, dissita labra ma-
nu coeunt, coita seruantur
fascia, inflammationem phle-
botomia prohibet, medica-
mentum purgans, cucurbi-
tulae, frictiones, ceteraque
huiusmodi. At vero fluen-
tem sanguinem imposita
medicamenta sistunt, eua-
poratē spiritum, calorem-
que exhalantē obducta
illitaq; pharmaca retinent;
naturam, contusae carnis
suppurationi incumbētem,
olea fouent, vnguenta, em-
plastra, ceteraque: abstersio-
ni, expulsionī, nouae carnis
gene-

generationi medicamenta,
naturae opem ferentia auxi-
liantur, cuiusmodi praeci-
pue sunt oleum Hispanae,
balsamum nostrate, alia,
quae vulneraria dicuntur.
Iam vero (gradatim descen-
do in vnguentum sympa-
thicū) quaecunque ab alijs
vulnerarijs medicamētis ef-
fici dicuntur, ab vnguento
Sympathico effici posse, mi-
hi persuaderi facile patior.
Nam fluentem ex vulnere
sanguinem armenius bolus
sistit, spiritum & naturalem
partis calorem euaporātem,
oleum & alia vngvine suo
exitu prohibent: suppuratio-

*Peculiaris
de Vnguēto
armario.*

*Singulae vn-
guenti par-
tes examinā-
tur.*

H 3   nem

Quid ars pra
stet in vulne
ribus.

cipuum est huius opus; con
tusam carnem ac laceretam
cutim coquit in pus, coctum
expellit, expulso nouam
carnem substituit. Ars fere
amouet impedimenta, quo
natura ea omnia perficere
possit. Nam primo quidem
eo incumbit ars, vt, si quid
inhiante vulnere interce
ptum est, telum, sanguinis
grumus, simileque extrahat;
deinde vero vt sanguinem
fluentem sistat ne calore
spirituque evaporato pars
languet & frigeat, impo
tens proinde futurae coctio
ni, expulsion, generationi,
glutinationi; tum adducit
labra

labra, adductaque conseruat,
naturam puri coquendo in-
cumbentem, expellentem,
generantem, atque cicatri-
cem ducentem, fouet: de-
mum, vt inflammationem
ceteraque symptomata, vul-
neri familiaria, accessu pro-
hibeat, enititur & elaborat.
Iam quae fiunt a natura,
nulla fere medici ope fiunt:
quae vero ab arte, partim
per chirurgi manũ, fasciam,
lintheum, phlebotomiam,
ceteraque; partim per adhi-
bita appositaq; medicamen-
ta, oleum, vnguentum, em-
plastrum, ceratum, ac simi-
lia efficiuntur. Etenim in-

In quo disce
pret̃ ars a
natura.

Diligenter
aduerte.

H 2. ter-

Quid ars præ
stet in vulne
ribus.

cipuum est huius opus; confusam carnem ac laceretam cutim coquit in pus, coctum expellit, expulso nouam carnem substituit. Ars fere amouet impedimenta, quo natura ea omnia perficere possit. Nam primo quidem eo incumbit ars, vt, si quid inhiante vulnere interceptum est, telum, sanguinis grumus, simileque extrahat; deinde vero vt sanguinem fluentem sistat ne calore spirituque evaporato pars langueat & frigeat; impotens præinde futurae coctioni, expulsioni, generationi, glutinationi; tum adducit labra

labra, adductaque conseruat,
naturam puri coquendo in-
cumbentem, expellentem,
generantem, atque cicatri-
cem ducentem, fouet : de-
mum, vt inflammationem,
ceteraque symptomata, vul-
neri familiaria, accessu pro-
hibeat, enititur & elaborat.
Iam quae fiunt a natura,
nulla fere medici ope fiunt:
quae vero ab arte, partim
per chirurgi manũ, fasciam,
lintheum, phlebotomiam,
ceteraque; partim per adhi-
bita appositaq; medicamen-
ta, oleum, vnguentum, em-
plastrum, ceratum, ac simi-
lia efficiuntur. Etenim in-

In quo discit
per artem a
natura.

Diligentes
aduerte.

H 2. ter-

Quid ars prae
stet in vulne
ribus.

cipuum est huius opus; confusam carnem ac laceretam cutim coquit in pus, coctum expellit, expulso nouam carnem substituit. Ars fere amouet impedimenta, quo natura ea omnia perficere possit. Nam primo quidem eo incumbit ars, vt, si quid in hiantē vulnere interceptum est, telum, sanguinis grumus, simileque extrahat; deinde vero vt sanguinem fluentem sistat ne calore spirituque evaporato pars langueat & frigeat, impotens praeinde futurae coctioni, expulsionī, generationi, glutinationi; tum adducit labra

labra, adductaque conseruat,
naturam puri coquendo in-
cumbentem, expellentem,
generantem, atque cicatri-
cem ducentem, fouet: de-
mum, vt inflammationem
ceteraque symptomata, vul-
neri familiaria, accessu pro-
hibeat, enititur & elaborat.
Iam quae fiunt a natura,
nulla fere medici ope fiunt:
quae vero ab arte, partim
per chirurgi manũ, fasciam,
lintheum, phlebotomiam,
ceteraque; partim per adhi-
bita appositaq; medicamen-
ta, oleum, vnguentum, em-
plastrum, ceratum, ac simi-
lia efficiuntur. Etenim in-

In quo disci-
pret ars a
natura.

Diligentes
aduerse.

Quid ars præ
stet in vulne-
ribus.

cipuum est huius opus; con-
tusam carnem ac laceretam
cutim coquit in pus, coctum
expellit, expulso nouam
carnem substituit. Ars fere
amouet impedimenta, quo
natura ea omnia perficere
possit. Nam primo quidem
eo incumbit ars, vt, si quid
inhiant vulnere interce-
ptum est, telum, sanguinis
grumus, simileque extrahat;
deinde vero vt sanguinem
fluentem sistat ne calore
spirituque evaporato pars
languet & frigeat; impo-
rens præinde futurae coctio-
ni, expulsion, generationi,
glutinationi; tum adducit
labra

labra, adductaque conseruat,
naturam puri coquendo in-
cumbentem, expellentem,
generantem, atque cicatri-
cem ducentem, fouet : de-
mum, vt inflammationem
ceteraque symptomata, vul-
neri familiaria, accessu pro-
hibeat, enititur & elaborat.
Iam quae fiunt a natura,
nulla fere medici ope fiunt:
quae vero ab arte, partim
per chirurgi manũ, fasciam,
lintheum, phlebotomiam,
ceteraque; partim per adhi-
bita appositaq; medicamen-
ta, oleum, vnguentum, em-
plastrum, ceratum, ac simi-
lia efficiuntur. Etenim in-

In quo disce
pret ars a
natura.

Diligentes
aduerte.

H 2. ter-

terceptum quidpiam instru-
mento ex hian- te vulnere
extrahitur, dissita labra ma-
nu coëunt, coita seruantur
fascia, inflamationem phle-
botomia prohibet, medica-
mentum purgans, cucurbi-
tulae, frictiones, ceteraque
huiusmodi. At vero fluen-
tem sanguinem imposita
medicamenta sistunt, eua-
poratē spiritum, calorem-
que exhalantem obducta
illitaq; pharmaca retinent;
naturam, contusae carnis
suppurationi incumbētem,
olea fouent, vnguenta, em-
plastra, ceteraque: abstersio-
ni, expulsionī, nouae carnis
gene-

generationi medicamenta naturae opem ferentia auxiliantur, cuiusmodi praecipue sunt oleum Hispanae, balsamum nostrate, alia, quae vulneraria dicuntur. Iam vero (gradatim descendendo in vnguentum sympathicū) quaecunque ab alijs vulnerarijs medicamentis effici dicuntur, ab vnguento Sympathico effici posse, mihi persuaderi facile patior. Nam fluentem ex vulnere sanguinem armenius bolus sistit, spiritum & naturalem partis calorem euaporatē, oleum & alia vnguine suo exitu prohibent: suppurationem

Peculiarial
de Vngueto
armario.

Singulae vnguenti partes examinantur.

nem contusae carnis adeps
 iuuat; glutinationi idem
 bolus armenius opitulatur,
 absterfioni terebinthina,
 expulsiōni puris, nouae car-
 nis generationi, alijsque,
 quae natura medicamento
 auxiliante absoluit, ea prae-
 sto sunt, quae calorem fo-
 uent, & naturale partis tem-
 peramentum tuentur. Ex
 quibus omnibus vnguen-
 tum hoc vulnerarium con-
 stare, vnusquisque eius cō-
 positionem perpendens in-
 telligere potest. *Archimedes,*
inquires, non posset melius de-
scribere, si vnguenti artifices
in eo componendo vna

Obiciunt vn-
 guētj hostes.

om-

omnes consentirent. Sed
VVittichius a ceteris dissen-
tit, & pleraque consulto
praetermittit, quibus defi-
cientibus operationes om-
nes, quas proxime nomina-
uimus, deficere necesse est:
& tamen sanitatem ex vn-
guento partam praeedicat,
affirmat, iurat: ex vnguen-
to igitur nulla vi naturali
praedito, nulla aut aperta,
aut abdita facultate instru-
cto: sed potius (vt coniecta-
re licet ex sanitate mirabili-
ter recuperata, & ex vn-
guento ex nugis composito)
certa superstitione fucato .

Obiectio dis-
solvitur.

Sed

Nasutus sis usque licet, sis
denique nasus.

nihil tamen in nostro vngu-
ento subodorare poteris,
quod pio animo male oleat.
Si VVittichius expertus ali-
quando est vnguētum sine
adipe, sanguine, ceterisque
sympathicis vulnera sanare,
naturae sanitatem acceptam
fero, non vnguento, non
daemoni: non quidem vn-
guento, quia nulla pene vi
praeditum est, nulla sympa-
thia cum aegro coniunctū.
Non daemoni, quia non
est, cur velut in theatrum Deos
aduocemus, ut soluant nodum
fabulae, si mirabilis effectus
cau-

causarum rei manifestae
adscribere possumus: natura
scilicet, quae τῶν νόσων Altera obse-
ctio. ἰατρὰς. Cur ergo, inquires,
quaevis sanatio, quae a quo-
vis medicamento sympathi-
co parta dicitur, naturae
adscribenda non est? Nem-
pe ob eandem causam, ob
quam, adhibito verbi causa
Hispanae oleo, medicamen-
to non naturae sanitas ad-
scribitur: quia scilicet vn-
guento sanandi vi praedito
accepta referri potest, nullo
hinc absurdo consequente;
ut ex rationibus aduersario-
rum a nobis refutatis ac
deinceps refutandis liquido
con-

Sanguis hum.
necessarius
in vnguento.

et in vnguento.

Calor natu-
ralis est vere
caelestis.

constat. Sanguinem vero,
muscum, mumiam, cetera-
que ex homine sumpta,
necessaria esse vnguento cō-
ficiendo, ideo existimamus,
quod aegro per ea arctissi-
ma cum vnguento cognat-
io sit. Etenim in homine
hominisque partibus calor
inest caelestis, praecipuus
actionum auctor, cuius vim
esse plane mirabilem ac ve-
re caelestem ex Aristotele &
Platone liquet, liquet ex Hip-
pocrate, qui libro de prin-
cipijs, *Mihi quidem videtur,*
inquit, quod calidum voca-
mus immortale esse, & cuncta
intelligere, & videre, & audi-
re,

re, & scire omnia tum praesentia tum futura. Calor autem hic, spiritusque, sicuti minimis quibusque corporis partibus penitus inferitur, ita est earum ~~scilicet~~ & veluti essentia ac natura, quas mutuo quodam consensu & occulta sympathia arctissime vincit. Quare mirandum non est, si adeps humanus, mumia, muscus, & sanguis, qui seminarium est caloris & spiritus cognitionem habeant cum genere humano. Mirabitur haec rudis Aristarchus, non secus ac *Si mulier vitulum, aut si bos ediderit agnum: vel certe*
con.

Cur sanguis
hum sit ne-
cessarius vn-
guent.

contemnet, quasi nos ab rationibus inopes, & nostri ingenij viribus diffidentes ad caelestia confugiamus.

Morofitas
odiosa est.

Ceterum non est, cur vere morofius ac difficilis omnia fastidias: mihi sane nihil odiosius est eo hominum genere, cuius palatum adeo sapit, ut omnia plane stomachetur: cui *Nec Demosthenes* satisfacit, nec *Coae Veneris pulchritudo*, aut *simulacrum Iouis Olympici*. Etenim calorem spiritumque e caelo deductum translatumque ad nos, omnes sapientes antiqui, recentiores agnoscunt, in quaestionem minime reuocandum.

Alij

Alij vero ingenij aciem
in omnes vnguenti partes
acrius intendentes singula
quaeque diligenter exami-
nant: cumque earum nul-
lam aduertant ea vi praedi-
tam, vt absenti vulnere me-
deri possit, vnguenti prae-
stantiam, vt vanitatem &
malitiam, nobis obijciunt.
Neque enim (inquiunt)
sanguis humanus, neque
pinguedo, muscus, terebin-
thina, oleum lini, bolus ar-
menius, aut quiduis aliud
in vnguentum vsurpatum,
eiusmodi vi praeditum esse
videtur. *Hec prisca fides!*
Tam ne bardus es, tã rudis
me-

2

Alterum ar-
gumentum
aduersario-
rum.

Dissoluitur
argumentũ.

Compositio
quantū pos-
sit.

medicus, in philosophia
tam hospes & aduena, ut
nescias, sexcenta esse, quae
figillatim aestimata, inuti-
lia pene sunt, nulla (dicere
ausim.) vi praedita? Si vero
generatim, penitus admi-
randa? Theriacam habes;
vel potius (quod magis mi-
reris) habes fossile stibium,
vulgo antimonium, nulla
purgandi vi praeditum; ha-
bes chrysocollam, quae, si
ethimologiam spectes, aluū
potius tardat: nam auri glu-
ten Latinis significat: mista
habes haec eadem, incredi-
bilem purgandi vim om-
niumque maximam ex mix-
tio-

tione adepta. Quid dicemus
de pulvere nitrato? vim eius
esse admirabilē, quippe qui
tonitrua & fulmina imite-
tur & aequet, sciunt omnes;
omnesque sciunt, neque
nitrum, neque sulphur, aut
carbonem, ex quibusis con-
stat, ea vi praedita esse. Ita-
que hoc argumētum, quod
principio velut *Euripidis em-
phidexium* esse videbatur, in-
firmum reuera futileque est,

Pulsis con-
mētarius ad
mirabilis.

*Et redit in nihilum, quod
fuit ante nihil.*

Nonnulli vero (ridendi
profecto sunt hi) vnguenti
superstitionem ex eo conie-
ctant, quod suspensi homi-
nis

3
Testum ar-
gumentum.

Dissoluitur
argumentū.

nis muscus in compositionem vsurpetur. Si enim, inquit, naturalis esset vnguenti vis, non magis laqueo, quam morbo mortui hominis muscus utilis ac salubris esset. Sed vere audio anicularum murmura, quae hoc ipso, quod aliquid suspēsi hominis adhibetur, de superstitione continuo trepidantes & meticulosae suspicantur. Philosophi est animaduertere, hominem morbo non confectum vberiori spirituum copia circumfluere, morbo vero afflictum spiritibus exhaustis contabescere. Suspendum
prae-

praeterea vberrimos laqueo
spiritus ad caput allicere ac
trahere: hoc igitur spiritibus
targescens, & radicati etiam
humidi succosus, foecundio
ri ac praestantiori musci se-
minario praeditum est. In
vnguento autem tam mira-
bili componendo selectissi-
ma praestantissimaque vsur-
panda esse, quis dubitat?

Musculus su-
sp. nsi homi-
n. s praestan-
tior.

Neque vero aditus ad ca-
put laqueo spiritibus inter-
cluditur ita, vt in thorace
omnes & faucibus haereant:
quia ligatum praesumque
guttur sanguinem non spi-
ritus transitu prohibet. De-
clarat id quidem calor faciei

I

non

nō mediocris, rubor, & vinculo arctius stringente, & spiritibus propterea eo ingruentibus, plumbeus color, quo facies perfunditur.

4

Quartum argumentum.

Neque est cur sympathia sanguinis adipis musci cum homine vanam & fabulosam putet Sennertus quod sanguis, exempli causa, corrumpatur ac putrescat, corpore, vnde missus est, conualecente, immo plane incolumi; quia sympathia inter sanguinem & hominem non ea est, quae ad producendam vitam, vel ad valetudinem tuendam sit necessaria; sed quae ad quādam

Dissolutus argumentū.

dam.

dam actiones sui perutilis .

Exemplo rem aperio : venenum a scorpione membro

*Quae sympathia sit ne-
cessaria vngento .*

impressum arctissima cum scorpione sympathia coniunctum est: vt patet ex eo, quod hic, contusus & vulnere appositus, reuocat exugitque venenum a se membro actum inspiratumque; & tamen is diu vixisset incolumis, etiam si impressum a se venenum vna cum homine extinctum esset. non enim vnquam scorpium cum homine venenato interijt, aut interijisse fertur.

Scorpius venenum .

Mihi vero laborandum

5

non est (vt vehementer laborandum, summisque in-

Quintum argumentum .

genij viribus contendendum, omnes arbitrantur) de sphaera, vt vocant, actiuitatis vnguenti vulnerarij. Nam etsi plurima agentia, naturalia certam nobis habent sphaeram actiuitatis; certum spatiũ, *ἡ ἀόρατος*. seu virtutis effluuium circum. scribens, aut vim certò aliquò emittere nobis videantur; tamen multa sunt, quorum sphaera quam late, longeque pateat, haud certo scimus, aut, si scimus, eam longius pertingere ac prope indefinitã esse intelligimus. Et vero quam sphaeram actiuitatis habere putamus

ma-

De sphaera
actiuitatis
complura.

magnetem, vel potius stellas
ad se magnetem allicientes? Sphaera ad
uitatis ma-
gnetis.
Quam sphaeram illuminan-
di nostraque corpora varijs
qualitatibus afficiendi ha-
bere Solem, Lunam, Stellas,
supera denique omnia? Sol
ex infinito prope interuallo Solis.
sua vi ad terram vsque per-
tingit, longiusque progre-
deretur, si terra esset longius
diffita. Luna plena, noua-
que, imo intermetris ac Lunae.
dimidiata Italū lunari mor-
bo aequae afficit atque Aegy-
ptium, Persam, Indum,
ceteros orienti proximos:
quinimo peraeque hos at-
que Gallos, Germanos, Nor-

Ignis.

Obicitur.

uegos aliosque vltimum occidentem & septentrionem incolentes . Ignis exurit lignum , sibi contiguum ; calefacit hominem , sibi vicinum ; illuminat aerem , longe distantem . Quid ? etiam e longinquo interdū ignis comburit . Nam aproxeos herbae radicem a se distantem accendit , longius pertingens sua vi , quam vulgus hominum opinetur . Corruet , inquires , Porticus Stoicorum , Licaeum , Academia , ceteraque philosophorum gymnasia ruinas agent , si incertam esse dixeris , minimeque constituagent ,

ram agentium sphaeram
actiuitatis. Corruant, nihil
moror, penitusque labantur,
si infirmo nitantur funda-
mento. Sed reuera corruere
non finit, vndique fulcit
ac sustentat, qui rem inten-
tis mentis oculis contempla-
tur. Definita est atque cer-
ta agentibus, non nobis, eo-
rum sphaera actiuitatis; vim
certo aliquo emittunt om-
nia: quo vero, quam longe
lateque non raro ignora-
mus, putantes breuiori defi-
nitam esse interuallo, quā re-
uera sit. Quam igitur acti-
uitatis sphaeram hominis
esse putamus alienum de

Respondetur.

*Quomodo
sit definita
agentium
sphaera acti-
uitatis.*

Historia de
cane.

longinquo nasum seruanti-
tis? Apuli aranei impressum
membro venenum fouen-
tis? mori ac cerasi sui quasi
speciem in modum tam
mirandum in homine im-
mutantis? aut eius, qui ex
Gallia in Italiam canem
allexit? Fertur enim canis
dominum, ex Lugdunensi
Gallia in Italiam profectum,
e longissimo interuallo plu-
riumque dierum flexuoso
incertoque itinere, & inse-
quutus & consequutus fuis-
se. Fabellam putas de cane
quae narro, ab alijs mihi nar-
rata? Audi historiam do-
mesticam ac verissimam.

Ser-

Seruiο meo germano fratre,
Roma Spoletum redeunte,
domesticus canis latrare coe-
pit, & inconsuetο quaeru-
loque vlulatu domum im-
plere multo ante, quam i-
domum appropinquaret:
imo vero vltro ac citro com-
meare & vndique discurre-
re: tandem morae impa-
tiens aperta ianua domo
profiliit, & redeuri Seruiο
longe obuiam processit.
Idem canis (quod certe
longe mirabilis est) ab eo
die, quo Seruius Spoletο
Romam profectus fuit, moe-
rens, demissus, afflictus, &
ab omnium consuetudine
abhor.

Domestica
historia.

Miranda de
cane.

abhorrens in angulo domus perpetuo fere dormitabat & a cibo pene omni sese abstinebat. Cum vero primum frater Roma Spoletū versus iter iniret, statim canis moerore deposito se cingere coepit, & consueto cibo reficere. Neque vero existimes, casu id semel accidisse, quia toties contigit quoties Spoletum Romam Seruius migraret, ac Roma Spoletū reuerteretur. Quinimo domesticum omnes ex eo coniectabant, Seruium, in patriam reuersurum, iam in viam se dedisse, quod canis recenti ac repentina
hi-

hilaritate pristinam tristitiam relaxaret, omnibusque noua festiuitate blandiretur. Illud etiam, quod de felis a fide dignissimo praestantissimoque Poeta Francisco Stelluto nuper accepi omnino improbat certā ἀπορία: Felis Aesio e Capuccinorū domo in aliam eorundem Patrum duodecim millia passuum Aesio distantem, sacco conclusus, cum transportatus esset, eadem die per arduam latebrosam ac transuersam viam Aesium reperijt. Iam vero, Senner-
te, (hunc appello, quippe acerrimum omnium atque
infe-

*Historia de
felis.*

*Dissoluitur
argumentū.*

Vrsini adipis
leporis cete-
rorū sphaera

infestissimum vnguenti ho-
stem) quod nam spirituum
effluuium manare putas e
fele Aesio profecto? e Spole-
tino homine ex Vrbe vix
pedem efferente? Quam
sphaeram actiuitatis esse pu-
tas vrsi, vrsinum adipem
in vase asseruatum commo-
uentis? leporis leporinos
pilos tenello puero plane-
que imberbi in genam in-
ferentis? vucae vinum dolia-
re maculamque hum: com-
mouentis? mali punici mu-
lieris occipitium; vini rubri
viri genam tam facile ac
perspicue immutantis? fra-
garum carnea fraga incre-
di-

dibili vi afficientium? Vanum profecto est, quod vulgo omnes asserunt de certa nobis sphaera actiuitatis.

Quare minus facessit negocium, quod de medicamento pyxide condito adiungit Sennertus. Nam etsi mirandum est, vnguentum, gladio in arca alioque incluso adhibitum, (nam medicatus gladius in armario includitur, ut aëris vim effugiat: alioquin enim vulnus non mediocri afficitur detrimento) vim in vulnus e longinquo effundere, peruadens nempe arculam, ubi conditum est, domi parietes,

6

Sextum argumentum

neribus . Nam , inquiunt ;
 fieri potest, vt, quando adhi-
 bito medicamento vulnus
 sanatur , non vnguento re-
 uera , sed naturae morborū
 omnium medico , sanitas
 accepta referenda sit : prae-
 fertim cum vulnerum sana-
 tio, quae in glutinatione
 maxime consistit, solius sit
 naturae opus ; medicus ve-
 ro impedimēta solum amo-
 ueat . Vin dicam, quod sen-
 tio ? hoc argumentum Sen-
 nerto non parcit,

Vulneris sa-
 natio est na-
 turae opus .

Dissoluitur
 argumentū .

*Reuolutaque tela vertit in
 auctorem .*

siue enim vnguento sym-
 pathico , siue quouis alio
 me-

medicamento vulnere opituleris, natura semper est morbi medicus, cum vulneris sanatio; ut dictum est, in glutinatione sita maxime sit, quae solius est naturae opus. Possem igitur (si res ita sese haberet) omnia medicamenta tanquam inania respuere, vulneris sanitatem vnus naturae viribus adscribens. Vnguentum sympathicum efficit ea omnia, quae vnumquodque aliud vulnerarium medicamentum, eo tamen discrimine, quod illud iucundius, hoc molestius; illud absens, hoc praesens; illud

Discrimen
inter vng. ar
mar. & alia -

K mi.

Vis vnguēti-
quocunque
peruadit.

Vere mirāda

tes, valles, montes, & quic-
quid tandem interiectum
est; seque insinuans in oc-
clusum vulnerati domici-
lium, in circumlitas obdu-
ctasque vulneri fascias; ac
demum in ipsum membrū
vulnere affectum: quamuis,
inquam, haec miranda sint,
nec ab vnguento praestari
posse videantur, longe ta-
men mirabilius est, polum,
stellasque, aut montes, quos
recentiores commiscuntur,
magneticos sub polis assur-
gentes, ex infinito prope
interuallo, superatis immen-
sis montibus, vallibus in-
gentibus spatioque longis-
simo

fimo in magnetem vim
emittere plane admirabilē.
quae cum a commoto aere,
non agitetur, non iactetur a
vento, nec prohibeatur,
quominus ad magnetem
pertingat; mirandum non
est, si vnguenti vires e py-
xide in vulnus recta feran-
tur, nullo aere aut vento
disiectae, neque parietibus
domorum, montium va-
stitate, aut longa vallium
intercapedine prohibenti-
bus.

Reuocant praeterea in
dubium vim medicamenti,
quod non semper, quod
nō omnibus medeatur vul-
neri-

7

Septimum
argumentū.

Vis vnguēti
quocunque
peruadit.

Vere mirāda

tes, valles, montes, & quic-
quid tandem interiectum
est; seque insinuans in oc-
clusum vulnerati domici-
lium, in circumlitas obdu-
ctasque vulneri fascias; ac
demum in ipsum membrū
vulnere affectum: quamuis,
inquam, haec miranda sint,
nec ab vnguento praestari
posse videantur, longe ta-
men mirabilius est, polum,
stellasque, aut montes, quos
recentiores commiscuntur,
magneticos sub polis assur-
gentes, ex infinito prope
interuallo, superatis immen-
sis montibus, vallibus in-
gentibus spatioque longis-
simo

fimo in magnetem vim
emittere plane admirabile .
quae cum a commoto aere
non agitetur, non iactetur a
vento , nec prohibeatur,
quominus ad magnetem
pertingat; mirandum non
est, si vnguenti vires e py-
xide in vulnus recta feran-
tur , nullo aere aut vento
disiectae, neque parietibus
domorum , montium va-
stitate , aut longa vallium
intercapedine prohibenti-
bus.

Reuocant praeterea in
dubium vim medicamenti,
quod non semper , quod
nō omnibus medeatur vul-
neri-

7

Septimum
argumentū .

Vis vnguēti
quocunque
peruadit.

Vere mirāda

tes, valles, montes, & quic-
quid tandem interiectum
est; seque insinuans in oc-
clusum vulnerati domici-
lium, in circumlitas obdu-
ctasque vulnere fascias; ac
demum in ipsum membrū
vulnere affectum: quamuis,
inquam, haec miranda sint,
nec ab vnguento praestari
posse videantur, longe ta-
men mirabilius est, polum,
stellasque, aut montes, quos
recentiores commiscuntur,
magneticos sub polis assur-
gentes, ex infinito prope
interuallo, superatis immen-
sis montibus, vallibus in-
gentibus spatioque longis-
simo

fimo in magnetem vim
emittere plane admirabile .
quae cum a commoto aere
non agitetur, non iactetur a
vento , nec prohibeatur,
quominus ad magnetem
pertingat; mirandum non
est, si vnguenti vires e py-
xide in vulnus recta feran-
tur , nullo aere aut vento
disiectae, neque parietibus
domorum , montium va-
stitate , aut longa vallium
intercapedine prohibenti-
bus.

Reuocant praeterea in
dubium vim medicamenti,
quod non semper , quod
nō omnibus medeatur vul-
neri-

7

Septimum
argumentū .

Vis vnguēti
quocunque
peruadit.

Vere mirāda

tes, valles, montes, & quic-
quid tandem interiectum
est; seque insinuans in oc-
clusum vulnerati domici-
lium, in circumlitas obdu-
ctasque vulneri fascias, ac
demum in ipsum membrū
vulnere affectum: quamuis,
inquam, haec miranda sint,
nec ab vnguento praestari
posse videantur, longe ta-
men mirabilius est, polum,
stellasque, aut montes, quos
recentiores commiscuntur,
magneticos sub polis assur-
gentes, ex infinito prope
interuallo, superatis immen-
sis montibus, vallibus in-
gentibus spatioque longis-
simo

fimo in magnetem vim
emittere plane admirabile .
quae cum a commoto aere
non agitetur, non iactetur a
vento , nec prohibeatur,
quominus ad magnetem
pertingat; mirandum non
est, si vnguenti vires e py-
xide in vulnus recta feran-
tur ; nullo aere aut vento
disiectae, neque parietibus
domorum , montium va-
stitate , aut longa vallium
intercapedine prohibenti-
bus.

Reuocant praeterea in 7
dubium vim medicamenti, Septimum
argumentū .
quod non semper , quod
nō omnibus medeatur vul-
neri-

neribus . Nam , inquiunt ;
 fieri potest , vt , quando adhi-
 bito medicamento vulnus
 sanatur , non vnguento re-
 uera , sed naturae morborū
 omnium medico , sanitas
 accepta referenda sit : prae-
 fertim cum vulnerum sana-
 tio , quae in glutinatione
 maxime consistit , solius sit
 naturae opus ; medicus ve-
 ro impedimēta solum amo-
 ueat . Vin dicam , quod sen-
 tio ? hoc argumentum Sen-
 nerto non parcit ,

Vulneris fa-
 natio est na-
 turae opus .

Dissoluitur
 argumentū .

*Reuolutaque tela vertit in
 auctorem .*

siue enim vnguento sym-
 pathico , siue quouis alio
 me-

medicamento vulneri opituleris, natura semper est morbi medicus, cum vulneris sanatio; vt dictum est, in glutinatione sita maxime sit, quae solius est naturae opus. Possem igitur (si res ita sese haberet) omnia medicamenta tanquam inania respuere, vulneris sanitatem vnus naturae viribus adscribens. Vnguentum sympathicum efficit ea omnia, quae vnumquodque aliud vulnerarium medicamentum, eo tamen discrimine, quod illud iucundius, hoc molestius; illud absens, hoc praesens; illud

Discrimen
in. cr vng. ar
mar. & alia.

K mi-

mirabili, hoc vulgari ratione efficiat.

8

Octauum 2.
gumentum.

Quod vero ad vulnera sananda opus sit multiplici operatione, quae ab vno vnguento sympathico minime praestari possunt, ut *Sordium abstersio, puris concoctio, excrementorum expulsio, carnis generatio*; sunt merae nugae. Nam exploratum est, sexcenta alia medicamenta, ut *Ducis Etruriae balsamum*, ea omnia exequi & perficere. Passim non in Italia solum & Hispania, sed etiam in Gallia, Belgio, Germania vnum vulneribus sanandis saepe adhibetur Hi-

Argumentū
dissoluitur.

spa-

spanae oleum . Romae quidem celebre est, & vulnera-
riorum omnium medica-
mentorum longe praestan-
tissimum (id enim testan-
tur vnanimis experti chi-
rurgi) Balsamum a Tobia
excellēti chymico & botani-
co scientissimo optimi Prin-
cipis Fráncisci Cardinalis Bar-
berini paratum; a quo solo
operationes omnes vulneri-
bus necessariae, quas polli-
centur complura alia medi-
camenta, praestantur, *Ab-
sterfio, Concoctio, Expulsio, Ge-
neratio, Glutinatio.* Praeterea
vnguentum sympathicum
ex glutinantibus constat, ex

Balsamum
Tobiae prae-
stantis.

Vng. arm. cō-
stat ex omni-
bus necessa-
rijs .

suppurantibus, renouantibus ceterisque necessarijs. Demum vnicum vinum, solaque ligatura haud exiguis vulneribus saepe medentur: quae quia ex abstergentibus, concoquentibus, glutinantibus ceterisque talibus non constant, non sunt propterea, tanquam inutilia improbanda. Itaque quocunque tandem argumentum dirigas, quouis modo flectas & tuo arbitratu inuertas, ut thymbra semper erit, ex qua lancem facere nemo potest.

9

Nonum argumentum.

Neque vulneratarum partium diuersitas nobis, ut Sennecr-

nerto , negotium faciffit ;
vnguentumque infirmat :
nam etfi caro , vt doctiffi-
mus hic vir nobis obiectat ,
neruus , membrana diuerfo
temperamento praedita ſūt
diuerſoque proinde medi-
camento indigere videan-
tur ; tamen & baſamum
Cardinalis Barberini , & Du-
cis Etruriae , & oleum Hi-
ſpanae , & alia ſexcenta
diuerſis medentur tum par-
tibus , tum vulneribus . Ita-
que ex eo quod diſpar ſit va-
riaque vulneratarum partiũ
temperies , non tamen opus
eſt medicamento plane di-
uerſo . Vno igitur vnguen-

Partium di-
uerſa tempe-
ries.

to sympathico, sicut vno Hispanae oleo, alijs atque alijs partibus temperamento diffidētibus opitulari possumus.

10

Decimū argumentum.

Quod si quis (decimum est Sennerti argumentum)

Uno tempore plura vulnera diuersis in partibus a diuersis armis acceperint, vnum ne telum iniungere sufficiet? & Vis ne eius ad omnia vulnera feretur? aut omnia ne tela iniungenda erunt? & anne Unguentum quodlibet faciet suum officium? & hoc ad istud vulnus, quod hoc telo inflictum est, recta perget; illud ad aliud, quod alio telo illatum est? Siue plura,
Sen-

Sennerte, siue vnum telum
inunxeris, vis medicamenti ^{Argumenti}
fertur in vulnera. nam san- ^{dissoluto,}
guis, in vnum pluresue gla-
dios ex vno vel pluribus vul-
neribus missus, idem san-
guis est, eademque sympa-
thia & affinitate cum vno
atque altero vulnere deuin-
ctus est, ac proinde is vnus
in vnum gladium effusus,
deferre potest vnguenti vim
in partes omnes vulneratas.
Neque vero medicamenta,
quae occulta vi ac sympa-
thia agere dicuntur, ex qua-
ritate solum, sed ex qualita-
te multo maxime aestiman-
tur.

II

Undecimū
argumentū.

De pyxide, quod addunt,
 satis mirari non possum:
 nam in ea conditum medi-
 camentum vulnera non sa-
 nat (miratur enim Senner-
 tus ignauiam medicamenti
 in pyxide occlusi. Si enim,
 inquit, vnguentum gladio
 illitum per sympathiam
 vulneri medetur, non illi-
 tum etiam, nempe condi-
 tum in arcula, mederetur,
 cum vbique ijsdem sympa-
 thiae vinculis vulneri con-
 niunctum sit) non sanat,
 inquam, vulnera in pyxide
 asseruatum, quia non fertur
 in vulnus: nō fertur autem,
 quia vectorem non habet

Argumentū
dissoluitur.

ana-

analogia & affinitate sibi de-
uinctum: ac proinde iners
& ignarum in pyxide latet.
Quod si affricetur sanguini,
vel potius gladio cruento,
iam vectorem nactum,
prompte fertur in vulnus,
certa medicina salubre.

12

Duodecimum
argumentum.

Sanguinem vero medi-
camenti vectorem (nam
sanguine intercedente vis,
medicamenti e gladio fertur
in vulnus) in atomos dis-
soluti & vnde quaque diffun-
di, vt vim medicamenti
deferat in vulnus, aut non
est necesse, aut si necesse,
nobis, vt Sennertus conten-
dit, explicandum non est,
id

Agentia in
distant alid.
to modo a
gunt.

id qua ratione fiat: quia, ve-
supra diximus, quae agunt
ex interuallo, vt abdita vi
agunt, ita abdito modo: &
sicuti agere scimus, re do-
cti, ita nescimus, quomodo
agant. Putare vero se om-
nia scire posse, maximae
infcitiae argumentum est.

Nota de nr.
strophilo o-
phandi me-
do.

Humanum scire est pulchre
imaginari: is verius philo-
sophatur, qui pulchrius ima-
ginatur, quia ea comminisci-
tur, quae pulchriori qua-
dam veri specie nostrum,
captat (aut verius) nostrum
eludit intellectum. Bone
Deus? scire ne atque explo-
rate scire contendimus ea,
quo-

quorum veritatem, ut ait
Democritus, in profundo
penitus abstrusit natura, ae-
ternisque tenebris circum-
fusam esse voluit? Præfæcto
ne ea quidem ipsa, quae
manibus tractantur, viden-
tur oculis, omnibusque sen-
sibus patent, vlllo possumus
modo cognoscere. Testi-
monio est opium, cicho-
rium, acetum, ceteraque
sexcenta: in quorum natu-
ra inuestiganda etsi anti-
quorum præstantissimi la-
borarunt, alserunt recentio-
res, omnes vere sudarunt,
adhuc tamen de ijs nihil ra-
tum est, nihil firmum, nihil
pe-

*De cichorio
notanda.*

De opio no-
tanda *

pēnitus constitutum. Ci-
chorium serimus, nascens
videmus, manu contrecta-
mus, olfactu & gustatu exa-
minamus; adolescens, adul-
tumque, & exiccatum sen-
sibus omnibus omnique
arte, industria demum chy-
mica explorādum curamus:
& tamen adhuc neque sci-
mus, neque nouimus, cali-
dum ne re vera, an frigidum
sit. Quid dicam de opio,
quod aliqui summe frigi-
dum esse, alij summe cali-
dum existimant iuratique
affirmant? In quo sane in-
quaestionem veniunt non
abditae abstrusaeque in ar-
cano

cano naturae penetrali opij
qualitates; sed calor & fri-
gus, quae sensibus plerum-
que patent, quaeque om-
nium facillime cognoscun-
tur. Neque de exiguo & sub
obscuro qualitatis gradu di-
sceptatur, sed de summo &
omnium amplissimo: cali-
dissimum illud esse alijs opi-
nantibus, alijs frigidissimū;
ambobus (quod sane mire-
ris, vel potius rideas) plane
rem vel litigioso ac pertina-
ci se probare existimātibus .
Quid de aere ? quem aliqui
calidum natura esse opinan-
tur: alij frigidum, humidum
alij, alij siccum : immo ne-
vllus

De aere no-
ta.

vllus nugamentis deesset locus, &

Aegrotæ mentes quod fingere nunquam audent,

audacter aliqui comminiscerentur, neque calidum, neque frigidum, neque humidum, neque siccum, sed omnis qualitatis expertem, scripserunt. Vere igitur Nos ita philosophi sumus (vtor Cic. verbis) *ut cum fabris habitare possimus: vere humanum scire est pulchre imaginari, isque verius philosophatur, qui pulchrius imaginatur.* Quare qui rationem sibi explicanda contendit, qua sanguis in pannum gladiumue effusus

Diffoluitur
argumentū.

sus deferat in vulnus vim
medicamenti, qui ex nobis
quaerit, num dissoluatur in
atomos, num feratur in or-
bem, & vndequaque dif-
fundatur; & si diffunditur,
num tam longe lateque
peruadat, vt ad distantissi-
mum vulnus pertingat: hic,
inquam, velim, animum
aduertat vel ad tarantulae
venenum, vel ad nasum
restitutum ex aliena carne,
mihi que explicet, qua ratio-
ne ex longissimo interuallo,
aut salutaris viuientis homi-
nis vis in commorsum ho-
minem nasumque restitu-
tum feratur; num dissolua-
tur

tur in atomos, & num unde quaque diffundatur. Velim, ut qua ratione allia cepaeque satæ, frondentes vites, vuisque foecundae, cerasus, morus, malus punicus, ceterae arbores a me supra commemoratae, foetum afficiant maculamque commutent. Velim, inquam, ut haec omnia explicet,

Nota de alijs.

Et erit mihi magnus Apollo.

13

Decimum
tertium ir-
gumentum.

Vtrum vero vnguentum, vulnere non gladio illitum, vulnere medeatur, mihi haud exploratum, haud expertum: neque Sennertus experimento pugnat. solum
ait,

ait, si gladio inunctum
vulneri medetur, facilius
ipsi vulneri adhibitum me-
deretur. Fortasse facilius
Nam calchantum, secreto
laboratum artificio, & vul-
nerato membro & panno
cruento aspersum, sangui-
nem sistit, vulnusque sanat.
Quod si unguentum e lon-
ginquo solum mederetur,
id eius præstantiae adscri-
bendum esset, qua vulgari-
bus medicamentis vulnera-
rijs antecellit.

*Dissoluitur
argumentū.*

Medetur autem non so-
lum gladio sanguine tincto
illitum, ut exprobrat aduer-
sarij, sed cuius alijs, panno,

14

*Decimum
quarum ar-
gumentum,*

L li.

ligno, corio, ceterisque sanguine perfusis. id accepi ab oculatis testibus fide omnium dignissimis. Nam in Rhætia, Heluetiaque cuius sanguine infecto salubriter unguentum affricatur. ergo peccat etiam in historiam Sennertus, cum ait. Si sanguinis beneficio vis medicinali ad vulnus deferatur, cur non etiam aliarum rerum in quas e vulnere copiosissime saepe sanguis effunditur, vires ad vulnus deferret, quod fieri non videmus.

15

Decimum
quintum ar.
gumentum.

Quod vero aiunt, unguenti superstitionem vel ex eo innotescere, quod ab acie,

acie, versus tergum illinien-
dus sit gladius, cum caesim
vulnus illatum est; cum
veropunctim, a cuspide ad
imum; me non mouent,
neque, vt sibi ipsi persua-
dent,

Teliū immedicabile torquent.
Nam hic non tam quaeri-
mus, an sanatio naturalis
sit, quam an naturalis esse
possit. Fateor, cacodaemonē
posse huic, vt ceteris, se
vnguento immiscere (nam
hic saepe saepius nos inson-
tes laedit, imprudentes fal-
lit, simplices illudit) profi-
teor tamen, naturam, suis
tantum viribus huiusmodi

Diffoluitur
argumentū.

miracula facere posse; cum
mirabilia vetaeque mira-
bilia faciat. Etenim qui re-
nuunt vnguentum tanquā
naturae opus, naturam ac-
cusant, vt infirmam ad id
efficiendum. Praeterea ex-
ploratum est, vnguentum
quouis modo adhibeatur
vulneri opitulari. Qui vero
aiunt, adhibendum id esse
certa quadam ratione, ideo
aiunt, vt artificium, & ex
artificio existimationem me-
dicamento concilient. Sicu-
ti etiam qui praecipunt cer-
to syderum coetu elaboran-
dum id esse. nam siue stel-
larum coitum attendas in-
com-

componendo medicamento, siue plane negligas, vnguentum efficies praestantissimum, cum sympathia praeditum efficias.

Irrident praeterea nostra credulitatem, quod antiqui prorsus ac simplices ea credamus, quae nulla firmitate ratione comprobari possunt. Probandum, inquiunt, nobis est vnguenti vim esse naturalem. Immo vero minime probandum aut rationibus aut argumentis. Quid enim argumentis opus est vnguento, experimentis comprobato? Nam oculis ipsis videmus sanitatem ab adhibi-

16

Decimū sextum argumētum.

Ratio adhi-
bendi vng.

to vnguento partam, nullis
additis caeremonijs, nullis
signis, verbis nullis plane
adiunctis, quibus cacodae-
monis dolo nos assentiri pos-
liceamur. Immo e contra-
rio Deū imploramus (quem
certe omnes implorare at-
que obtestari debent, qui
de orthodoxa fide recte sen-
tientes, vnguento vsuri sunt:
id moneo, id suadeo, id om-
nes vt faciant, peto quac-
soque) vt illius altum longe
arceat: ac proinde iure cre-
dimus, sanitatem ex eius vi
natam esse. Quod si aduer-
sarij a cacodaemone aliquid
vnguento subdole insitum
opi-

opinantur, id vere probandum . Nos non plus sapere , quā oporteat sapere , satagimus .

Instant praeterea & v- 17
gent Hildani obseruatione Decimū septimum argu-
mentum .
xxv.cent. 111. *De infelici suc-*
cessu (sic enim inscribit ob-
seruationem) *unguenti sym-*
pathici seu armarij , vbi haec
habentur verba : *Quam mis-*
isti delineationem instrumenti nō
satis intelligo , ideoque ut am-
pliores declarationem mihi com-
municare velis , obnixè rogo .
Nunc quod tibi communicem
nihil singulare habeo , ne tamen
plane nudam mitterem episto-
lam , exemplum de infelici suc-
cessu unguenti sympatichi siue

Historia.

Vng. armat.
adhibetur.

armarij adscribam. Genere & virtute vere nobilis matrona Anna Sidonia Bremserina de Rodesheim nobilissimi ac strenui viri D. Hermani a Cröberg Lorcentis ad moenum praefecti prudentissimi coniux matrona iuuenis & optimo habitu corporis praedita cum ante mensem feliciter peperisset nescio quonam infortunio factum quod decima die post partum vulnus ad latus pupillae sinistrae versus sternum accepit. Vulnus etsi non usque adeo profundum esset, sanguis tamen copiose effluxit a chirurgo restricto sanguine non vulnus sed cultrum, quo inflictum fuerat, curabant

&

Et tractabant quotidie, Et quidem, ut par est, diligenter; cito Et ut videbatur satis feliciter Et fere absque dolore curatum fuit vulnus. Sed quid fit? Vix cicatrice inducta, obtuto in profundo māmæ abortu dolore, febre cum rigore, lumborū Et capitis dolore correpta fuit aegra. Mox intumescit, Et indure scit uamma maximo cū dolore, non solum mammae Verū etiam nuchae Et scapulae, adeoque totius istius lateris. Interim aduocatur chirurgus, qui etsi omnem adhiberet diligentiam, symptomata tamen de die in diē magis magisque accreuerunt. Tandem decima nona Aprilis ego quoque ac-

A curatione
quae super-
uenient.

Hildanus ac-
cerfitur.

Symptoma-
ti remissio.

accerfitus ad ipsā Oppenheimiiū
perueni & mammam supra mo-
dum tumefactam & undique
fere induratum offendi. Dolor
maximus & pungitius fe-
brisque continua aderant. Ci-
catrrix praecedētis vulneris vix
apparebat: circa pupillam liui-
da erat cutis, ita tamen mollis,
ut fluctuatio puris tactu facile
depraehendi posset, quapropter
suasi, ut incideretur vomica.
Consensum porro cum dedisset
aegra & adstantes, scalpello
incuruato atque hic adumbrato,
abscessum incidi. Pus copiose &
quidem cum impetu effluxit;
hinc dolor mox sedatus fuit: re-
liqua quoque Symptomata, ve-
luti

luti febris, nausea, capitis, nu-
chae, & scapulae dolor, vigi-
liae & inquietudines paulatim
remiserunt, & subsequens nox
prorsus quieta fuit. Ab eo tem-
pore multum puris effluxit, du-
rities quoque paulatim remisit;
interim tamen duobus alijs in
locis, & quidem prope pupillam,
per se exulcerata est mamma:
nihilominus tamen omnia ita
se habent, ut sperem ipsam
quamprimum pristinam vale-
tudinem recuperaturam. Plura
nunc non addo. Haec Hilda-
nus: ex quibus intelligi pos-
se nonnulli arbitrantur vn-
guenti vanitatem apertum-
que mendacium. Sed hi
pro-

Disso-
luitur
argumentū.

profecto mihi videntur eos
imitari, qui *ubi tritico carent,*
lolio victitant: nimirum ino-
pes ab argumētis firmisque
rationibus *nugis armati pu-*
gnare contendunt. Quis ne-
scit, praestantissima quae-
que medicamenta non raro
esse irrita? neque esse *in me-*
dico semper releuetur, ut aeger?
Quis nescit alios interdum
ex alijs morbis nasci? At cu-
ratum fuit per vnguentum
sympathicum sanatumque
mulieris vulnus, vel ipso
Hildano teste: & licet natus
subinde sit alius morbus,
non propterea prior ab vn-
guento non fuit sanatus;
imo

Imo vero quia praepropere
forte sanatus, ideo nouus
pullulauit. Ex quo praestan-
tia potius & vis non medio-
cris vnguenti sympathici
praemature sanantis, quam
ignauia aut vanitas innotescit.
Exemplo rem clarius
persuadeo: calchantus nari-
bus appositus fluentem san-
guinem illico sistat, ex quo
phrenitis oriatur, vi sangui-
nis in cerebrum versa: ergo
calchantus iners est, & inu-
tile medicamentum ad san-
guinem sistendum? Mini-
me gentium: imo validum
ac praestantissimum. Haec
si attendas, plane intelliges,
quan-

*Praestantia
vnguenti in-
notescit.*

quantas ipse nugas agas Hil-
dani obseruatione.

18

Decimum
octauum ar-
gumentum.

Demum fieri non posse
nonnulli arbitrantur, vt e
pauculo illo vnguento, gla-
dio pannoue illito, tantae
vires emanare possint, qui-
bus periculosum vulnus sa-
netur. Ceterum scire gestio
ex vnguenti hostibus, num
magnum aliquod ac mole-
amplum sit, quod ab exigua
licet geminata scythae mu-
lieris, obtutu hominem in-
terficientis, pupilla emitti-
tur. An igitur quia neque
animoid, neque cogitatio-
ne assequi possumus, proin-
de superstitiosum est?

Dissoluitur
argumentū.

An

An quia (vt haec etiam si non ad exiguitatem declarandam, certe ad ostendendum miraculum obiter adiungam) An quia, inquam, ignoramus vim illam, qua poli, aut stellae, montesue magnetici ad sese magnetem alliciunt, qua magnes ferrum trahit, qua adamas ab attrahendo ferro magnetem prohibet, ad daemones prouocandum? An quia Parafini terra in Taurorū peninsula omnia vulnera sanat? An quia solstitialis herba vnico solstitiali die nascatur, adolescat, consenescat, & intereat,

ce-

Varia naturae miracula.

ceteris omnibus diu viuentibus, cacodaemonis operata, adulta, confecta que fuit? An quia selenitis lapis solidus ac durus crescat decrescatque crescente ac decrescente luna: Aut quia turcosia gemma palleſcat, eo, qui eam gestat, languente, ac periculo aliquo ei imminente suboscuro colore subfundatur: Aut quia laurus, ficus, vitis alba, vituli marini tergus, & hienae pellis fulmina a se arceant, & rerum omnium maximam vim vi propellant, malus daemon praesto est? An quia tympanum e lupi corio

rio raucedine afficiat aliud
ex ouina pelle longe distans,
magia aliqua superstitiosa
ab inferis accersita est? Sed
vana sint horum pleraque
nugae ac somnia; quid de
remora dicemus? Inculcan-
da saepius res est, mirificis-
sima omnium virtute prae-
dita: quae sane tanta est, ut
Ruant venti licet, saeuiant
procellae, furori tamen imperet,
viresq; tantas compescat, & co-
gat stare nauigia, quod non ulla
possunt vincula, non anchorae
irreuocabili pondere iactae.
Quaero quid ex paruo hoc
pisciculo sese emittit, quod
impetum naui ferociam-

M que

que comprimat? Quid ex alio Indico, quod, vt supra commemorauimus, incitatum nauigium non modo sustinet ac sistit, sed irrito ventorum impetu impulsuque remorum retro inhihet? sane vnusquisque miraculo haeret mirabundus potius, quam rem enodaturus.

Iam vero cum nulla neque ratio, neque experientia nobis persua-deat, vnguentum a daemone mutuatum esse vires: cumque & natura & ars vnguento aut magis aut aeque mirabilia vulgo & passim efficiant, non est, cur inertes & ignaui
ru-

rudēsque philosophi ad cacaemonem prouocemus. Quare vnguentum armarium, ex eorum genere esse mihi videtur, quae fieri possunt, quaeque possibilis vulgo appellantur: idque ijs rationibus, quae sunt a me supra commemoratae. Quod si infirmæ reuera illae sint, infirmam quoque meam esse coniecturam atque opinionem vltro fateor & aperte profiteor. imo vero veteri more testatum esse volo,

QVAE . SANCTISSIMI . VIRI . CHRISTIANI

FIRMA . RATAQVE . SANXERVNT

EA . SOLVM . IN . NOSTRA . DISSERTATIONE

FIRMA . RATAQVE . SYNTO

INDEX

RERVM NOTABILIVM

*Quae in hoc volumine
continentur.*

- E R. examinatur. pag. 157.
 Eschynome herba admiranda. 17.
 Aethiopi mulieri ignem tractat innoxie. 30.
 Actiuitatis sphaera. 132. ad 140.
 Agnus scythica mirabilis. 18.
 Aliorum historia mirabilis. 87.
 Alberti Magni caput loquens. 58.
 Anatae ex arbore natae. 18.
 Antimonij compositio. 126.
 Aquila miranda Regiomontani.
 Arbor admiranda. 16. Arbor Pudica. Ibid.
In Malacca insula admiranda. 18. In America. Ibid. In Thorace hominis nata. 51.
 Archimedis sphaera. 55. Eiusdem speculū. Ibid.
 Architae Tarentini lignea columba. Ibid.
 Aristotelis setetia de proiectis refellitur. 77
 Eiusdem defenditur. 87.
 Artem posse Vng. Arm. componere. 4.
 Aranei Apuli historia. 96.
 Argumenta contra Vng. Arm. solvuntur.
 a 101. ad 189.

Bal.

I N D E X.

Balsamum CARD. BARBERINI a Tobia
facti mirabilis vis. 147.

Bestiola in lapide nata. 46.

Bombardae lignae mirabiles. 67.

Bombarda vulgaris omnium arte factorū
mirificissima. 71. Eius globus non pelli-
tur a virtute impressa, vel ab aere. 75.

Caecus statuarius mirabilis. 58.

Caeparum historia mira. 87.

Calchanti vis. 173.

Caloris naturalis vis. 122.

Canis domestici historia. 136.

Canicidas odit. 19.

Caput ligneum Alberti Magni. 58.

Caro fossilis. 43.

Castellum ligneum ab igne non combu-
stum. 28.

Cautes admiranda. 15.

Cerasi historia mira. 92.

Cicorium examinatur. 156.

Columba Architae. 55.

Currus mirabilis vento impulsus. 68.

Currus Myrmecidae. 56. Alius mirab. 68.

Democritus Magiam coluit. 8.

Descriptio varia Vng. Arm. 106.

Drebellij globus mirabilis. 57.

Farris spica in naso mulieris nata. 51.

Felis historia. 139.

Foetus lapideus in vtero. 42.

Fulminis admiranda. 15.

Galliae Regum admiranda vis. 27.

Gemma Leonis X. mira. 43.

Gemma Clementis VII. mirabilis. 43.

Hedera nata in ceruae cornu. 51.

Herba miranda. 16.

Hispa-

INDEX.

Hispanae olei vis. 55.

Hildani obseruatio contra Vng. Arm. 167.

Historiae nouae, & mirandae xviii. ni-
mirum de vrinae profluuiio. 24. De igne
innoxiae manu sumpto. 28. Altera hist.
mira. 30. Tertia. 32. De sanguine ex ca-
dauere fluente. 36. Altera. 39. Serpen-
tum vere miranda. 44. Serpentis in cor-
de geniti. 48. De pruno in Thorace ho-
minis nato. 51. De caeco sculptorae. 59.
Bombardae lignae. 67. Maculae, seu
malaciae. 81. Altera noua. 83. Tertia. Ibid.
Quarta. 84. Quinta. 91. Sexta. Ibid. De
cane. 137.

Homeri Ilias in niue insula. 55.

Ignis admirandus. 15. Ignis cum eluden-
tia. 27. Ignem tractant innoxiae com-
plures. 32. Ignis e longinquo combu-
rit. 134.

Io. Gambassius statuarios admirandus. 59.

Linteum ex amianto non cōburitur. 27.
Ligna tunis ab igne non cōbusta. 28.

Lignitossilis historia. 43.

Magia a quibus populis culta. 7. Quis
eius inuentor. Ibid.

Magnetis mirāda. 14. Magnetici mōtes. 142

Macularum ex malacia color, &c. vnde. 79.

Memoria miranda Iuuenis. 63.

Mimosa hortensis admiranda. 17.

Myrmecidae nauis, & quadriga. 56.

Morbi transponuntur. 10.

Muscus in vng. non est superstitiosus. 127.

Nauis Serapidis. 56. Myrmecidae. 57.

Nauis arte restitutus. 93.

Nyli terra miranda. 14.

Opi-

I N D E X.

- O**pinio diuersa de Vng. Arm. 2.
Opium calidum [an fig. 156.](#)
- P**aterae minutiss. 65.
Platonis opinio de proiectis. 76.
Petrus Bourdelotius Med. Paris. 46.
Philosophari de rebus abditis esset nugari.
pag. 100.
Possibile esse veluti [infinitum. 98.](#)
Proiecta non moueri a virtute impressa. 71
Non ab aere. 75. Vide [multa. 76. &c.](#)
Proiectorum opinio Aristotelis reijcitur. 77
Platonis reijcitur. 76.
Pudica arbor miranda. 16.
Pyrrhi Regis digitus miranda. 26.
Pyxis [mirabilis. 68.](#)
Puer [palliatu, &c. 41.](#)
Puluis torment. 127.
- Q**uadrige Myrmecide. [56.](#) Steuini veli-
[fera. 68.](#)
- Q**ualitas proprietat, &c. [nugae. 72.](#)
- R**ana ex [putri. 47.](#)
[Regiomontani Aquila. 48.](#)
Remora. 21. Alia mirabilior. 23. & 177.
Riccardus London [Med. Britannus. 48.](#)
Rosa. 24. Horis nata. 70.
- S**anguis fluens e cadauera praesente ho-
[micide. 36.](#)
Scire quid [reuera. 154.](#)
Serpentis in corde reperti historia mira, [48](#)
Serpentum spelunca historia [mira. 44.](#)
Seuerini statua [miranda. 58.](#)
Sphaera [Archimedis. 54.](#) Drebellij. [57.](#) Alia
mira. 70.
Sphaera actiuitatis. 132. ad [140.](#)
Statuarius caecus [mirabilis. 58.](#)

Tabula

I N D E X.

- T**Abula picta mirabilis.69.
 Tarantulae historiae mira.Ibid.
 Telescopium [miranda.64.](#)
 Theophrastus defenditur.85.
Verrucarum historia [mira.84.](#)
 Vini historia mira.Ibid.
 Virtus impressa proietorum.7 [L.](#)
 Vrinae profluuij mira historia.23.
 Vrsorum adeptis historia [mira.85.](#)
 Vnguentum Armarium dari probatur. [4.](#)
 Eius sphaera aeternitatis. [132. 141.](#) Quo-
 modo agat in distans.101. Eius varia
[compositio.106.](#) Vires examinantur. [113.](#)
 ad 125. Quomodo emittat vim is vul-
 nus.152.

F I N I S.

[L. 1. 1. 1.](#)

